

Nsimé Kεcirε ritélé kε Yohani uu n wói

Lελεε ritélé ntí kέmεε ní we Yohani yεε Nsimé mmú wói. U Yeesu upiretiki ne uusanε le. Efεεsi kuyu-pα, pεε mεkεε Asii keteni-i kuu Nsimé Kεcirε ritélé ntí wói.

Ifaaci iyē mεkériiine ye mmé:

1. Yohani ye símisilε uú ne nyíσε re Yeesu Kirisi yεε Uléεcaa rinαα. Uléεcaa rinαα tē arí weri ari kerócαpe n we (1:1-18).
2. Yohani ye nyíσε re Yeesu ye Uléεcaa Kepipi le. Yeesu ye kα uicélaa kέmεε nyíσε re uyεε iluke yεε ye nfáa n he ne useεsē yεε ye pisoι ne Sáa Uléεcaa kέmεε ní ha, ne metéi mεε ketē nnéi n kpáiiilē. Lē ke Yeesu uú ne mπά úye nyíσε re uyεε úye (1:19-12).
3. Yeesu ye umεcirε cápine uké kpu uu kα upiretiki icélaa tαrαα pa (13-21).

Tinóα tεε ye metéi ne nfáa n he

¹ Uléεcaa uké kelene mπά yo n wa, Tinóα ye pεε wele. Tinóα ne Uléεcaa pεε pεé we. Tinóα ye pεε Uléεcaa le.

² Ti ne Uléεcaa pεε pεé we Uléεcaa uu kelene mπά yo wai.

³ Tē ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne mπά yo wai. Líka ái we ke Uléεcaa uu n wa kái pεε tē kuú ne ritiki.

⁴ Tετεε nfáa riyíkí mεε pisoι metéi n wai.

⁵ Metéi ame kunmaha-i léeri, amá kunmaha áku fe kuké me yarii.

6 Uléécaá uu keyáa utisi unyine tum. Pi ye u sée re Yohani.

7 U kale re uké metéi mē pisoι nyíse, nípa úye uké ne kefa me tene.

8 Ai uricuruu ηmaa yee metéi, amá u kale re uké metéi mē nsímé pisoι símisi.

9 Metéi mē mecire ηmane mee metéi yíkíyiki. Me ketē kecáá kale re meké pisoι nnéi n kpáiił.

10 Tinóo ye ketē kecáá kale. Tē ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne ke wai, amá kari ní ka, ketē pikó ápi ri ceri.

11 Tinóo ye tipikó kémee kale, amá tipikó ápi ri yosí.

12 Amá pē nnéi pēe ri ní yosí ápi ne kefa ri tene kari rínanje he re piké pansē Uléécaá sipipi.

13 Ai mesoimare kapi pi mari nnya, ái kō lē ke pisoι ápi ní la piké ye pisiwā mari nnya kapi fe ápi lē pansē. Ápi pansē Uléécaá sipipi yare ke sisoipipi asi ye m mári née yare ke sisoipipi asi ní la mecō. Amá Uléécaá yee umela kémee nfáa fale pi he.

14 Tinóo ye pansēle kesoiπipi tin kerócōpe tū. Ti ípēelée mále tin kō nsímései má rísonē. Tō umeyōopi yenle. Meyōopi ke Kepipi cirenínje ake Sáa Uléécaá kémee n yé.

15 Yohani ye ukēcáá aseéra lesēle uu cáái re: Nkó nsímé kamí maa re: Uyee kenéπire n weme ye né fele. Uyē ne pēé wele ápi kelene né maru.

16 U ípēelée ró nyísele uu lē nnéi kuu m má ró he faalaa, líka ái tó ripári.

17 Asei kecáá, Moisi ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne isé ró pa. Amá Yeesu Kirisi kuú ne ritiki uú ne ípēelée ró nyíse uu kō nsímései ró símisi.

18 Uka úu Uléécaá yénaalē. Insá Ukepipi cirenínje kee ukeméé ní we, ken kō Uléécaá, kee ró u nyíse.

*Aseéra ke Yohani Uniwole uu Yeesu kecáá ní lése
(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Luki 3:1-8)*

19 Yohani aseéra kuu n lése ye nnyé: Pée uye-i ke Pisuifi piwéése pée Yerusalem-i ní we api pépee ye Ulééca inyóonse n wa ne Lefi mpuri pikó n tū te piké ha u pise re uyeé úye?

20 Yohani úu kesi, u pinnéi keyu-i aseéra leséle re: Ai né Yohani ke Ulééca uu wée.

21 Kei kapi kó pipise u rikpá re: Pó mpíi úye kecire le? Póó Elii née? Uu re: Eehei. Api kó pipise u kpá re: Póó antepu uyē, née yo? Uu re: Eehei.

22 Api kó pipise u kpá re: Póó pée nképéni úye ηmaa? A ró símisi tóké ha pépee ró n tumme símisi. Póó ripócúruu ηmaa mpíi re póó úye kecire?

23 Kei ke Yohani uu pée pi pése re: Née nní uyē nsímé ke antepu Esayi uú pée n tee re:

Unyine ye kucesi kóima-i yóólē te ani Upíima ncee ritēiise.

24 Pē kapi pée Yohani kémee n tū ye pée Pifarisi le.

25 Pē api pée u pise re: In te ái pó ke Ulééca uu wée, ái kó póó Elii, áa kó antepu uyē, yo nnya kaa pée pisoí míni wolé?

26 Yohani uu pée pi pése re: Míni ke née pisoí wolé. Amá unyine ye nókenécópe nké-i wélé káni n nyu.

27 U kenépire weméle un né fe. Inésoi íi tu re ké ukunéeri nηme fénnē.

28 Petanii keyupi kee Yuritee metéη ketuηeleeme kuwéé-mē ní we kémee ke lē nnéi ai lē wai. Kei ke Yohani uu ye pée Yuritee nkoi kémee pisoí míni wolé.

Yeesu ye Ulééca Risanηpipi le

29 Kai kóso n weesi, Yohani uu Yeesu yenu un ukékúrí wépo, uu re: Ani ripaí, Uléécaá Risaṅpipi yee ye pisoí nnéí akópe n lése ye ntí.

30 Uyē kamí pee tee re: Unyine ye kenépire wemele un né fe. Uyē ne péé wele api kelené nē maru.

31 Ne pee lē símisile ám nyu úye kecire lo. Amá ne nkpéni kale nen Isirayeli pikó míni wole piké ne u n céri nnya.

32 Yohani uu kó kpá re: Ne Uléécaá Nfaasone yenle nn keyómecaa-pó súiri yare tilólā arí ne ukécáá tone.

33 Am pee kahane n ceri re uyee úye kecire, amá Uléécaá yee né n tumme re ké pisoí míni wole ye né maa re: Pó Uléécaá Nfaasone yē nn súiri nn unyine kecáá tone. Uyee sónti uké Uléécaá Nfaasone pisoí he piké nkeméé m pólólē.

34 Yohani uu kó kpá re: Ne nkpéni li yenle. Lē nnya kam aseéra lese re uyee Uléécaá Kεpípi.

Yeesu pipiretiki foí kecáá nsímé

35 Kai kóso n weesi, Yohani ne upipiretiki pité pinyine api keló ke-i n we.

36 Yohani uu Yeesu yenu un tósu uu re: Ani ripaí, Uléécaá Risaṅpipi ye ntí.

37 Ke Yohani pipiretiki pité pē api lē n kó, api yisi api Yeesu tiki.

38 Yeesu uú ḡmeelú uu yénu re pi u tikilenle, uu pi pise re: Yo kani wéési? Pē api kó uyē pise re: Yei kaá we, Raapi? Raapi aseí nyee Ucélaa.

39 Uu pee pi maa re: Ani kam ani yē. Api yisi api u tiki apí ha yenu kei kuu n sói. Api keyáa ké ukékúrí kei tone. Inyóótunje kefi ne mekpүүлū kumúnjé-i kai lē wai.

40 Pipiretiki pité pɛɛ pɛɛ Yohani nsímé n kɔ̃ api yisi api Yeesu tiki, use yɛɛ Simɔɔ Piyɛɛ uwã Antiree.

41 Antiree uu mefoí umáa Simɔɔ piwélaa sí kelenɛ. Uú nɛ u sáne uu u maa rɛ: Tɔ Umɛsii yenlɛ. Mɛsii aseɪ nyɛɛ uyɛ̃ kɛ Uléécɛaa uu n wéɛ.

42 Uu pɛɛ umáa kpísi uú nɛ Yeesu lɛɛpɔ, Yeesu uú ha u nyáneɪ tɪmí uu rɛ: Pɔɔ Yonaasi uɲmáne Simɔɔ. Piké ye nkpeni pɔ sée rɛ Sefaasi. Liaseɪ rɛ Riparɛ.

Yeesu ye Filipu nɛ Natanayɛɛli sée

43 Kai kóso n weesi, Yeesu uu hó rɛ u yé Kalilee ketě-pɔ ha. Kuu n tósu, uú nɛ Filipu sáne uu u maa rɛ: A yisi a né ritiki.

44 Filipu ye Petisayita keyupi ukó lɛ Antiree nɛ Piyɛɛ mɛɔ.

45 Filipu pɔɔ kɔ nɛ Natanayɛɛli sáne uu u maa rɛ: Tɔ uyɛ̃ nsímé mɛɛ Moisi isé ritelé-i n wólalɛ̃, antepuyɛ api kɔ n sɪmisi yenlɛ. Uyɛɛ Yosefi uɲmáne, Nasarɛti ukó Yeesu.

46 Natanayɛɛli uu u maa rɛ: Lisɔnɛ linyinɛ yé fe ai Nasarɛti-pɔ leerii? Filipu uu u pɛsɛ rɛ: A kam a nɛ ipóníɛɛ yɛ̃.

47 Yeesu uu Natanayɛɛli yenu un ukekúrí sónɛpɔ uu rɛ: Isirayɛɛli ukó yíkíyiki ɲmaa ye nkó. Uu piyaalukɛ má.

48 Kei kɛ Natanayɛɛli uu pɛɛ Yeesu pise rɛ: Yei kaa né nyu? Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Háɪ kaá pɛɛ kúfikiyee riyíkí ɲ tũ, nɛ pɛɛ pɔ nyulɛ Filipu uu kelenɛ pɔ séi.

49 Natanayɛɛli uu pɛɛ Yeesu maa rɛ: Ucélaa, pɔ Uléécɛaa Kɛpɪpi lɛ. Pɔɔ Isirayɛɛli uyɔɔpi!

50 Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Néntɛ kam pɔ mí maa rɛ háɪ kaá pɛɛ kúfikiyee riyíkí ɲ tũ kam pɔ yé̃ nnya kaá nɛ kefa né tenɛ? Pɔ kam aa lɛ litónɛ-tɔɲɛ yénu.

51 Asei kecáá, ké nó símisi re nó kam ani keyómecaa yénu ken wúkulelẽ, piléecaaatume pin né Usói Kepipi kecáá tóói pin ne keyómecaa táái pin kó ne súlaari!

2

Pinósikpiké anyá nstímé Kanaa kuyu-pò

1 Siyáa sitaani memáá, api pinósikpiké anyá Kalilee ketě-pò Kanaa kuyu-i n wai. Yeesu uni un anyá nyε-i we.

2 Pi Yeesu ne upipiretiki pò kó kei kusáne séele.

3 Píta apí weri apí kumúńé kunyine-i tenε. Uni uu pee u maa re: Píta ye ne pi tenεle.

4 Yeesu uu u pese re: Unósi! Ne nyule, ái pòó yé né símisi lã kam yé ní wa. Inétunε íi kahanε n tu.

5 Kei ke úni uu pee upikeikó pee kei ní we maa re: Ani lã nnéi kuu nó m pisenε wa.

6 Mepéré apóri akpuulũ anyine ye pee wele. Kei ke Pisufi api ye míni wa apí ne pimεcire nyóonse. Mπά kupóri kúye yé fe aku ánicari até née ataani * yósu.

7 Yeesu uu upikeikó maa re: Ani míni lú, ani apóri nnyé yípũ. Pẽ api mesei lúni ai a yípuni aí wure.

8 Yeesu uu pee pi maa re: Ani nkpeni kpehẽ aní ha uyεε anyá iluke kecáá m paílẽ pa. Pẽ api kpeheni apí ha u pa.

9 Kapi u m pa, uu lélé míni men pansε píta. Uu nyu kei ke píta pẽ api n léeri. Amá pikεikó pee n kpehẽ apí ne hapò pón n nyu kei kapi n léeri. Kei ke uyεε anyá iluke kecáá m paílẽ uu pee unósikó uyẽ sée,

* 2:6 Kupóri kpẽ yé fe aku aliitiri píle née píle ne kefi ne ataani yósu.

10 uu u maa re: Píta lari-lari ke pisoí api ye ne piníré kóraane. Pin n le, api pee pikópe leseri. Amá píta lari-lari ke pów yekei áí ne nkpéni tulu!

11 Lẽ ke Yeesu uu Kalilee keteni-i Kanaa-pò mewaisaᅇa piwai kori. Lẽ kuú ne ummule nyíse upipiretiki api péé ne kefa u tene.

12 Lẽ memáá, Yeesu ne úni ne upimarecò ne upipiretiki api yisi api Kaperinawum tómpò apí ha kei siyáa sinyine wai, ápi nánai.

Yeesu ye Ulééca keyò-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-13; Mariki 11:15-17; Luki 19:45-46)

13 Ke Pisuiᅇi nkpò meló anyá aa nnyáã n wa, Yeesu uu pee yisi uu Yerusalem tómpò.

14 Uu kei Ulééca keyò kémee pikpéense leepò pin ináa ne isáᅇ ne alólã yáí, picò pòon túntilẽ pin ne siwóó foru.

15 Kei kuu íᅇme kpísi uú ne nséí wai uú ne pi ne piisaᅇ ne piinaa Ulééca keyò kémee lákase apí lelu. Uu piwóófore ataapili láuli, siwóó asi yékáá.

16 Uu pee pilólã yáí pów maa re: Ké nté nó paa nfáani, áni kape Unésáa keyò kuyáa pansese.

17 Kei ke upipiretiki api pee nsímé mmú mee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalẽ léise re: Hai Ulééca! Lẽ kam nní kepóyo ní la ye né torele yare nna.

18 Kei ke Pisuiᅇi piwéése api pee u pise re: Mewaisaᅇa méye kaa yé fe aa wai áá ne ró nyíse re pò ncée mále póké lẽ wa?

19 Yeesu uu pi pese re: Ani Ulééca keyò nké fori ké siyáa sitaani ne pimóme ke pese.

20 Api u pise re: Anmē afena ne akpuulū kapí ne kényo nké mō. Kē ke pōo músu re pō fe aa siyáa sitaani ne mōmm?

21 Némipákanε umεcire kuú pée ne lē máne kuú ne Uléécαα keyo nkó símisi.

22 Ke Uléécαα uu Yeesu nkpō kémεε n yukuse, upipiretiki api pεε léise re u pεε anōo nyē male. Api pεε Nléécααsimé ne anōo nyē ke uricuruu uu m ma ne kefa tene.

Yeesu ye písoi kemúnjé nyule

23 Nkpō melóo anyá kumúnjé, Yeesu un Yerusalem-i we. Písoi api mewaisanja kuu n wapisi yénti api pée ne kefa u tene.

24 Amá ke Yeesu pōo pikemúnjé nnéi n nyu nnya, úu ne ripōo pi larisi.

25 Ai we re piké písoi kecáá nsímé u símisi. Uricuruu ye lelee sisoipipi sifa-i ní we nyule.

3

Mmē ke Yeesu ne Nikotem api n símisi

1 Utisi unyine yee pée we, api ye u séi re Nikotem. U pεε Pifarisi kunai kémεε wele un kō Pisuifi uwéése use unyine.

2 Uu kesine kenyine Yeesu-i sí uú ha u maa re: Ucélaa, tō nyule re Uléécαα yee pō tumme re a ró céési. Uléécαα unsá usoi kepire n we, úu yé fe uké mewaisanja mmé kaa nní n wai meco n wai.

3 Yeesu uu u pεse re: Ké pō símisi aseí kecáá re pinsá úye pimáre rinkpá, úu Uléécαα iyōopi yεnune.

4 Kei ke Nikotem uu pεε u pise re: Iye kapí yé kō fe api usoi yee pikpurū ní masí pimáre kpá? Yare u yé fe uu kō úni kefa-i pεepo api kō pimáre u kpá née?

⁵ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Ké pó símisi aseí kecáá rɛ pinsá míni nɛ Uléécáa Nfaa kecáá rintiki piké nɛ usoi pimáre rikpá, úu Uléécáa iyóopi yɛnune.

⁶ Lɛ́ kɛ kesoipipi akɛ m mári yɛ lisoikó lɛ. Lɛ́ kɛ Uléécáa Nfaa nn nfáa n hɛ yɛ Nfáasɔnɛ likó lɛ.

⁷ Ai kapɛ píri pó wa rɛ nɛ maa rɛ li pise rɛ piké pimáre nó rikpá nnya.

⁸ Kuyó kun yei n la, kei kaku yɛ m pepu, aa kunné n kómɛi, amá áa pɛɛ nyu méye kaku léeri, méye kaku sí. Limɛɔ kɛ uyɛ́ kɛ Uléécáa Nfaa nn nfáa n hɛ pó kɔ wɛ.

⁹ Kei kɛ Nikotɛm uu kɔ pipise u rikpá rɛ: Iye kai yé fe ai lɛ́ wai?

¹⁰ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Pɔ Isirayɛli ketě kémɛɛ ucélaa wéésɛ lɛ. Yó nnya káa pɛɛ liasei kómɛi?

¹¹ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Ké pó símisi aseí kecáá rɛ lɛ́ kari n nyu nkó kari símisi. Lɛ́ kari n yé́ kecáá kari aseéra lesɛ. Amá nǎ́ áni la nɔké aróseéra nyɛ́ ñmurei.

¹² Nɛ yɛ nen lɛlɛ ketě nté n wai nsímé nó n símisi, áni yɛ ñmurei. Iye kani yé pɛɛ fe ani ñmurei in tɛ nɛ lɛlɛ keyómɛcáa-pɔ n wai nsímé nó símisi?

¹³ Uka úu pí kai keyómɛcáa hápaalɛ́, insá Usoi Kɛpipi kɛɛ keyómɛcáa-pɔ n léeri mɛcirɛ.

¹⁴ Moisi yɛ pɛɛ nweni ñmɔhɔ nɛ iwáa wale uu kucɛsi kóima-i kuna kecáá kólɔ. Limɛɔ kapi sónti piké Usoi Kɛpipi kuna kecáá rikɔlɔ.

¹⁵ Uye un péé nɛ kefa u n tɛnɛ, liute uké nɛ nfáa tɛnɛciré n yé́ nnya.

¹⁶ Li wɛ rɛ Uléécáa yɛ pisoí mɛyíkíyiki lalɛ hái uu nɛ Ukepipi Cireníñɛ pamɛ rɛ úyɛ un nɛ kefa kɛ n tɛnɛ, liute úu kapɛ pɔ, amá uké nfáa tɛnɛciré yé́.

17 Asei kecáá, Uléécaá úu Ukepipi ketē kecáá tumme re keké ne písoi túhaane liké ne pi kpu. Amá u ke tummele re keké piriyu lo.

18 Uye un ne kefa ke n tene, Uléécaá úu yé uyē ne túhaane liké ne u kpu, amá úye unsá ne kefa ke n tene, Uléécaá ye ne uyē pitúhaane masile re úu Uléécaá Kεpipi Cireníne rinyiri ne kefa tene nnya.

19 Lelee n tíyese ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene yee re metéi ye ketē kecáá léemele, ke písoi api mewai kópe n wai nnya, api metéi yúlu api peε kuηmaha meýá n la.

20 Li we re nkó yee mewai kópe n wai ye metéi kóhale, úu ye ne me rikó, un wuru re ái kape umewai kópe yámne.

21 Amá nkó yee nsímései n tíkilē yèè metéi kémee léepole liké nyíse re Uléécaá kémee ke umewai nnéi ame léeri.

Yeesu ne Yohani

22 Lē memáá, Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api Yutee ketē-mē tómpo. U ne pē api kei siyáa sinyine wai un písoi míni wole.

23 Yohani pó ne kó peε Enoó kuyu-i wele uu ye písoi míni wole. Ai kei ne Salim kuyu ketaa we. Míni ye peε kei meýá wele. Písoi pin peε meséere ukemee sónaapo un míni pi wole.

24 Api peε kahane likumúhē kpe-i u n tí piké kpanii.

25 Yohani pipiretiki pinyine ne Usuifi unyine api peε keyáa inyékii kapi ye ne usoi n nyóonse kecáá nsímé pásaine.

26 Apí ne Yohani leepo api u maa re: Ucélaa, pō nó ne utisi uyē nóo peε Yuriteε nkoi metéi-mē ní we, aa

ukεcάá aseéra lese léisee? Uyee nní we un míni pisi wole, pinnéí pin ukemee sónaapo!

27 Yohani uu pi pese re: Uléecaa un rínanje pó n he re a ne linyine wa mecire kaa ye fe aa li wai.

28 Nórínécúruu yé fe ani aseéra kenécáá lese re ne péé maa re: Ai née Kirisi ke Uléecaa uu n wée. Amá Uléecaa ye né tummee re ké ne uyē kuu n wée kekpeē waimε.

29 Nkó yee unósi n kpísi yee unósikó. Amá unósikó uyē usane pó ne ye ukékúrí n wele un unósikó metē kóméi lin u láárú. Limεcɔ ηmaa kai nní meyíkíyiki né láárú, uyē ke Uléecaa uu n wée nnya.

30 Li ne sá re uyē tinyiri tiké n taálē, tinékó tiké n cepilē.

Uyee keyómecaa-pɔ n léeri kecáá nkó

31 Nkó yee keyómecaa-pɔ n léeri ye mpa úye fele. Nkó yee ketē nté ní we ye ketē nté ukó le. Ketē nté likó nsímé kuu ye n símisi. Nkó yee keyómecaa-pɔ n léeri ye mpa úye fele.

32 Lē kuu n yé uu kɔ kom aseéra kuu lése, amá úka úu kɔ pee lē kuu mí ma ηmurei.

33 Uyee lē kuu mí ma n ηmurei ye male uu wéeri re Uléecaa ye asei le.

34 Li we re Uléecaa nsímé kuu mí ma ke uutume uu ye símisi. Lē nnya ke Uléecaa uu ye uyē kuu n tú Nfáasone he ái kumúné má.

35 Sáa Uléecaa ye Ukepipi lale uu mpa yo keanipe-i wai.

36 Nkó yee Uléecaa Kepipi ne kefa n tene ye nfáa teneiré mále. Nkó yee kenkó n késu úu yé nfáa mmē yē. Amá Uléecaa ye ne u wólaalenle.

4

Yeesu ne Samarii kuyu unəsi unyine ye we pin stmisi

¹ Pifarisi api kóm te Yeesu ye pipiretiki meýá yenle un kə písoi meýá míni wole ai tósu Yohani pikó.

² Asei kecáá, Yeesu ricuruu úu pɛɛ úka míni wole. Upipiretiki pɛɛ ye pɛɛ písoi wole.

³ Ke Yeesu uu n kó te lē ke písoi api símaankɛɛ, uu Yutee keteni-i yisi uu Kalilee ketē-mē pɛɛ.

⁴ Uncee ye pɛɛ kə Samarii ketē-mē cəɛ nɪ ne kei lompə.

⁵ Uu pɛɛ Samarii keyupi kenyine kapi ye n sée re Sisaa tulu. Ai kei ne kecarɛ kē ke Yakupu uú pɛɛ uuɲmáne Yosefi n he ketaa we.

⁶ Kei ke Yakupu kelukanka aké pɛé we. Ketúné kefi ne meté kumúné ke Yeesu uu kei tuiɲə, nsé nn u pelaalē, uu pɛɛ kelúkanka kē kekúrí tonɛ.

⁷ Samarii ketē unəsi unyine uu pínilú hapə. Yeesu uu pɛɛ u maa re: A míni né he ké n ntí.

⁸ Upipiretiki pó ne pɛɛ likumúné kpɛ-i liluke-luke piwélaa hale kuyu-pə.

⁹ Samarii ketē unəsi uyɛ uu pɛɛ Yeesu maa re: Iye ke pó Usuifi, aa yé fe aa né Samarii ukó maa re ké míni pó he pəké n ntí? Pisuifi ne Samarii pikó ápi ye pɛɛ rikəɛ.

¹⁰ Yeesu uu u pɛsɛ re: Pəɲ pɛɛ lē ke Uléecaa uu ye n he n nyu, pəɲ kə pɛɛ uyɛɛ nní pó m pise re a míni u he n nyu, póɲ ye pɛɛ u pise re uké míni pó he, uu pɛɛ míni mɛɛ ye nfáa n he pó he.

¹¹ Unəsi uyɛ uu u maa re: Upiima, kelúkanka nké áke kusa címu, áa kə líka má pəké ne lú. Iye kaa yé pɛɛ fe áa ne míni mɛɛ ye nfáa n he yenu?

12 Urósáayaha Yakupu yee kelúkanka nké ne ró tíyε. U ne usipipi ne uaseelee yee pee míni mē n ntíle. Yare pɔ músu re pɔ Yakupu fele née?

13 Yeesu uu u pese re: Nnírε yé usoi nkó yee míni mmé ní ntí piwai rikpá.

14 Amá nnírε ín píkai nkó ke née míni n he uu me níru piwai kpáne. Míni mē kam u n hene ye ukemee pansene rínihai mee ye nfáa teneciré n he.

15 Kei ke unósi uyě uu pee u maa re: Upiima, a mepóni mē né he nnírε ín kape ye kɔ piwai né rikpá. Pée uye-i, ái pee pise re ké ye kɔ nté pínilú peeme.

16 Yeesu uu pee u maa re: A n ηme a ha upóla séeme áá weri.

17 Unósi uyě uu u pese re: Am ula má. Yeesu uu pee u maa re: Pɔ alari mále póké re áa ula má.

18 Pila pinupũ kaa pisóɔ masí. Nó ne utisi uyee kɔ nkpeni ní we úu kɔ upóla. Pɔ aseí mále.

19 Unósi uu pee u pese re: Upiima, ne yě te pɔ antepu le.

20 Tiyópe ntí kecáá ke tó pisaayaha apí pee Ulééca yáasi. Amá nń Pisufi ani re Yerusalem-i kai pise re piké ye Ulééca yáási.

21 Yeesu uu pee u maa re: A kɔ te nú unósi, li itunε inyine-i sóntile, ái pee pise re riyópe ntí-i née Yerusalem-pɔ kani yéé Sáa Ulééca yáási.

22 Nń Samarii pikó, áni Ulééca uyě kani n yáasi nyu. Tó Pisufi ye Ulééca uyě kari n yáasi nyule. Tó Pisufi kémee ke píyulale api léeri.

23 Amá li itunε inyine-i sóntile, ticuruu li pikáme masile. Pεpeε Sáa Ulééca n yáasi yéé ne piisoi nnéi u yáasi ne aseí. Pεpeε lē u n yáasi kuu wéési.

24 Ulééca ye Nfáasone le. Lē nnya, li pise re pepeε

u n yáasi piké ye ne piisoi nnéi ritiki apí ne u yáasi ne aseí.

²⁵ Unósi uyē uu pēe Yeesu maa re: Ne nyule re uyē ke Uléécaá uu n wéé ye wemèle. Uyē kapi ye sée re Kirisi. Un píyei n ka, u yé linnéi tó riyóó.

²⁶ Yeesu uu pēe u maa re: Néé ne nní pó n símisi, néé liute uyē.

²⁷ Yeesu pipiretiki api likumúnjé kpe-i tuiṗo, ai nnóo pi yipu re pi u yē un ne unósi unyine símisi nnya. Amá piuka úu kaha uké u pise re: Yo kaa ukemee wéési néé yo nnya kaá ne u símisi?

²⁸ Unósi uyē uu pēe ukenintúhu kei yá uu kuyu pēle uú ha písoi símisi re:

²⁹ Ani kam ani usoi unyine yē yeé menéwai nnéi kam n wapisi né n kéenkee. In n la, ai nkpréni uyē ke Uléécaá uu wéé?

³⁰ Api pēe kuyu-i léenti api símpo apí ha Yeesu lēṗo.

³¹ Upipiretiki api pēe likumúnjé kpe-i u kpukéise re: Ucélaa, a kam a lí.

³² Kei kuu pēe pi pēse re: Iluke inyine káni n nyu kam meluke má.

³³ Kei ke upipiretiki api pēe pimécōpécire pipíseine lō te: Néé unyine ye ne iluke u kale uu le?

³⁴ Yeesu uu pēe pi maa re: Inéluke yeé re ké uyēé né n tumme mela n wai, ké kō pikéi pē kuu né n forii n wai ne kétō-pō.

³⁵ Nórínécúruu nōo ye maa re: Li tise iwáre ina liké ne kúkpaa tu. Ké nō símisi re ani nsōne ripaí ani yénu re iluke ye sicare-i pipele masile re piké i kpasi.

³⁶ Ticuruu ukpáa ye wele un uihéé yósu, un kō iluke kuu n kpási cápínente re iké nfáa teneciré yé.

Kei ke ulukaa ne ukpáa apɔɔ aa yé pɛe kesé n láárú.

³⁷ Lɛ kɛmɛɛ, mɛyu mmé ye aseí le re: Uɔ ye ye lukesi, uɔ uú kpasi!

³⁸ Ne nó tunle re ani ha kecare ke-i káni pikɛi píka n wa kɛmɛɛ kpasi. Picɔ pɛe kei keisi, nó nkpréni weri ani pipikɛi kulaa n le.

³⁹ Samarii pikó mɛyã ye ne Yeesu kefa tenɛle re unósi uyɛɛ maa re: Lɛ nnéi kam n wa kuu né símisi.

⁴⁰ Lɛ nnya kapi Yeesu-i hápɔ api u pise re uké pikɛkúrí ketóne rikpá. Uu ηmurei uu pikɛkúrí tone siyáa sité.

⁴¹ Ke Yeesu uu uricuruu ne unnɔ nsímé pi n símisi nnya, pisei kulúí píima picɔ api kɔ ne kefa u tenɛ.

⁴² Api ye pɛe unósi uyɛ maa re: Ai nsímé mmɛ kaa ró n símisi ηmane nnya karí ne kefa Yeesu tenɛ. Amá tɔ uricuruu konle un símisi, ari céru re u mesei pisei nnéi Uyulale le. Lɛ nnya karí ne kefa u tenɛ.

Yeesu ye uyɔɔpi usóɔca wéese unyine uηmánɛ pɔise

⁴³ Ke Yeesu uu siyáa sité sɛ kei n tóne, uu yisi uu Kalilee ketɛ-mɛ tómpɔ.

⁴⁴ Yeesu ricuruu ye péé maa re: Api ye antepu úka uketɛ cire-i n waiselɛ.

⁴⁵ Amá kuu Kalilee keteni-i n tuipɔ, kei pikó ye kusáne u yɔsile nsonɛ, ke pɛ ηmaa apí pɛe Yerusalem-pɔ nkprɔ meló anyá ní ha api lɛ nnéi kuu n wa yenu nnya.

⁴⁶ Yeesu uu pɛe Kalilee ketɛ-pɔ Kanaa kuyu-i pɛle. Kei kuú pɛe wa míni amɛ pansɛ píta. Uyɔɔpi usóɔca wéese unyine ye pɛe Kaperinawum-pɔ we, uηmánɛ un pɔólú.

⁴⁷ Kuu n kɔ tɛ Yeesu ye Yutee ketɛ-pɔ yisi uu Kalilee keteni-i hapɔ, uu ukemɛɛ sí uú ha u welu re

uké Kaperinawum hapo uké uuñmáne yee ne nkpo n náási paise.

48 Yeesu uu pree u pise re: Nonsá mewaisanja ne mewai piima n yě, áni yé fe noké ne kefa né tene, née yo.

49 Uyópi usóca uyě uu Yeesu pree re: Upiima, a kenéyo ha unéñmáne uké kelene kpu.

50 Kei ke Yeesu uu pree u maa re: A n ñme a kui, upóñmáne ye nfáa mále. Uu Yeesu nsímé mmě ñmurei, uu yisi uú kulu.

51 Kuu nkúleece n kpisi, upikeikó apí ne u sáne api u maa re: Upóñmáne ye nfáa mále.

52 Uu pi pise re: Ituje íye kumúnjé ke uipiñe ii kutósi piwai koraane? Api re: Sé ketúnjé, mese kumúnjé ke kupiñetoi aku úkecáa le.

53 Usáa uyě uu pree léise re ituje iyé-i ñmaa ke Yeesu uu sé u maa re: Upóñmáne ye nfáa mále. Lě nnya ke u ne ukéyo pikó nnéi api Yeesu ne kefa tene.

54 Ke Yeesu uu Yutee ketě-po n léeme uu Kalilee keteni-i preei, mewaisanja lírū meco kuu n wa ye mě.

5

Yeesu ye kékankáláká kenýine paise

1 Lě memáá, Pisui fi anyá anyine ye pree kumúnjé kpe-i Yerusalem-i wele. Yeesu uu yisi uu sí.

2 Kúnipore kunýine ye kuyu kpe-i Isáñ Tinonoo kekúrí wele. Pi ye kupóre kpě Epiree meyu kémeé sée re Petesita. Akúsi sipole sinupū kakú má.

3 Pitóikó kulúi, pinyíye ne síkankáláká ne [pipáikóó ye pree imele iyě metene fintilenle pin mě te míni meké lémesi.

4 Uléécaatumε unyine ye pεε keyáa keyáa súimele uu míni pəkai. Utóikó úye un mepókai-maá mefoí míni me-i n lompɔ, mpa itói íye kuu pólú, u ye peile].

5 Utisi unyine ye pεε kei wele. Kuú ne m pólúme, li wale inmē ité íi we afena.

6 Ke Yeesu uu u n yé un kei finu, uu kɔ kom te kuú ne m pólúme ái kusa nánai, uu u pise re: Pɔ la pəké peii?

7 Utóikó uyē uu u pεε re: Upiima, ám úka má re míni men n lémesi uké mekemεε né tampɔ. Ne ye náasile, ké n tuipɔ, unyine un né fosi.

8 Kei ke Yeesu uu pεε u maa re: A yisi a ripósánjáápɔré kpisi aa sɔne.

9 Utisi uyē uu mese ne mese pélu, uu urisánjáápɔré kpisi uu nsé kápáa. Kewénteyaa tuné kaí pεε lē wai.

10 Pisufi piwéése api utisi uyεε nní m péi maa re: Neni ye kewénteyaa lé. Lē nnya irósé kémeε, ncée ín we re pəké ripósánjáápɔré cɔ.

11 Uu pi pεε re: Utisi uyεε né m pɔise ye né maa re: A ripósánjáápɔré kpisi aa sɔne.

12 Api u pise re: Wóo liute uyεε pɔ m maa re: A ripósánjáápɔré kpisi aa sɔne?

13 Uu pi pεε re úu nkpani u nyu. Uu mesei fe uké u ceri. Yeesu ye pεε pisoí riwúí tee kei ní we kémeε lompɔle uú ne tɔmpɔ.

14 Lē memáa, Yeesu uu yisi uu Uléécaa keyɔ sí u ne utisi uyεε m péi apí ha sáne. Yeesu uu pεε u maa re: Kaa nní m péi, kape kɔ akópe piwai rikpáse, lē lifee-fee ái kape ne pɔ n wa nnya.

15 Utisi uyē uu pεε sí uú ha Pisufi piwéése símisi re Yeesu ye u pɔise.

16 Lẽ nnya ke Pisuiŋi piwéese api Yeesu pitele wa re yo nnya kuu kewénteyaa tuné lẽ wa.

17 Kei ke Yeesu uu pi pese re: Unésáa Uléécáa ye ne pikéi kecáá wele néen kó pikéi kecáá we.

18 Anóo nyẽ nnya, Pisuiŋi piwéese api ppe meyá piwélaa ne ñmóópú re piké Yeesu kpu. Ai re kuu kewénteyaa kecáá isé rinlós ñmane nnya, amá kuu kó ní maa re Uléécáa ye uusaa le, lin ppe nyíselẽ te u ne uyẽ ne sále nnya.

Uléécáa Kεpipi nnaŋe

19 Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Asei kam nní nó símisi re né Uléécáa Kεpipi, ám nnénaŋe cire ne fene ké linyine wa. Lẽ ke Unésáa Uléécáa uu ye n wa am yénu ñmane kam ye fe am wai. Lẽ nnéi ke Unésáa uu n wai ké née kó wai.

20 Sáa Uléécáa ye Ukepipi lalẽ, uu ppe lẽ nnéi kuu ye n wa ke nyísente. U kó mewai mee mmé n fe pinyíse ke kpáne liké ppe nnós nó yi.

21 Yarẽ ke Unésáa uu ye pikpókpo n yukuse uu nfáa pi he meco ke Ukepipi ake ye ken píye n la, ake pẽ nfáa he.

22 Limeco, Sáa Uléécáa úu ye ne úka túhaane. Amá Ukepipi kuu rinaŋe he re keké ne pisoi nnéi túhaane,

23 pisoi nnéi piké ne Uléécáa Kεpipi ríyu n waise yarẽ kapi Uléécáa ríyu n waise meco nnya. Nkó yee úu Uléécáa Kεpipi ríyu n waise, úu kó Uléécáa yee ke n tumme ríyu waise.

24 Asei kam nní nó símisi re nkó yee ye nnésímé kutu rincó uú ne uyee né n tumme kefa tene ye nfáa teneciré yénle. Api ne metúhaane u má. U nkpo kémee piléle masile uu nfáa teneciré yénu.

25 Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kunyine ye sántile, ticuruu ku pikáme masile. Peé uyε-i ke pikpɔkpɔ api yé Uléécaá Kεpipi metē n kɔ. Pεpε n kɔ api nfáa yenu.

26 Uléécaá yεε nfáa te. Limεcɔ kuu Ukεpipi nnaŋe he re keké nfáa n te.

27 Ne Usoi Kεpipi le nnya kuu ncée né he re ké ne sisoipipi túhaane.

28 Ai kape nkpráni pírí nó wa. Kumúnjé kunyine ye sántile, pεpε n kúlaankeelē piké menétē kɔ,

29 api pεε nkpɔ kémεε yisi. Pεpεε piisoi kémεε lisɔne n wa api nfáa tenεciré yénu. Api pεpεε piisoi kémεε akópe n wa pɔ́ ne túhaane aí ne pi kpi.

30 Am yé fe ké nnénaŋe cire ne linyine wa. Lē ke Uléécaá uu né n símisi kam ye ne ripaí amí ne túhaane. Menétúhaane ye aseí mále re ám wéési ké menéla wa nnya, amá uyεε né n tumme mekó kam wéési ké wa.

Yeesu piseérakó

31 Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: In te né nmanε née kenécáá aseéra lese, nnóɔme ye mu.

32 Amá ne úseérakó mále yεε aseéra kenécáá n lése. Ne kɔ nyule re aseí kuu símisi.

33 Nɔ pisoí Yohani kémεε tunle re piké kenécáá nkó kɔ, uu kɔ aseí lese uu símisi.

34 Né ám písei re unyine uké kenécáá aseéra lese. Amá ne la re liké nórínéyu lɔ nnya kam Yohani aseéra kuu kenécáá n lése símisi.

35 Yohani pɔ́ ne we yarε kéfíráa kapi rinsé, kemetíí ame nó kpáii. Lē nnya kani kemetíí mē nnya ituŋe inyine-i mpóɔnaŋe yē nkáripí.

³⁶ Amá aseéra ημαα γε κενέκάά wele, an Yohani akó kuu κενέκάά n lése fe. Lelεε nní pikεi κε Unésáa uu né n forii nen wai. Piricuruu ημαα पेε aseéra κενέκάά lese re Sáa Uléécaα γεε né tumme.

³⁷ Unésáa uyεε né n tumme γε uricuruu κενέκάά aseéra lesele. Ani ketume umetē komaalē, ani kō ukεyu γεnaalē.

³⁸ Ani kō unsímé nsonε múlē. Li we re áni nē κε Sáa Uléécaα uu n tumme ne kefa tenelē.

³⁹ Nō γε Nléécaasimé kēmeε pereile non músu re nó nkεmeε nfáa tenεciré yē. Ani kō te mmē cirε μεε κενέκάά aseéra lese.

⁴⁰ Ani kō पेé la nōké κενέmeε kam nōké nfáa mmē γε.

⁴¹ Ai písoi ipakare kam wéési.

⁴² Ne nó nyule. Ani nósinéfa-i Uléécaα la.

⁴³ Unésáa rinyiri kamí ne ka, amá ani piyóó né yúlu. Amá unyine un nté ne urinyiri n ka, nó uyē yosí.

⁴⁴ Nō γε n lalε nōké nómenécōpecire m pakarentene. Ani la Uléécaα ηmane uké nó m pakarente. Lē nnya káni yé fe nōké ne kefa né tenε.

⁴⁵ Ani kapε m músu re née ha Unésáa Uléécaα kēmeε tíyesene nōké akópe γε. Amá Moisi uyē kaní ne ripóó n láarú γεε ha tíyesene nōké akópe γε.

⁴⁶ Kenéκάά nsímé κε Moisi uu wói. Non पेε meýikiyiki Moisi nsímé n ηmurei, nó पेε kō nnékó ηmurei.

⁴⁷ Amá in te áni mmē κε Moisi uu n wói ηmurei, íye kani yé पेε nnékó ηmurei?

*Yeesu ye pISOI ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17)*

¹ Lē memáá, Yeesu uu Kalilee kupiyε kapi ye kō n sée re Tiperiyaati menimaa tēj uu ritíme ríco-mē sí.

² PISOI kulúI píima pinyine ye pεε u tikilenle, kapi n yé te u mewaisaŋa wapisi un pitóikó pōisente nnya.

³ Kei ke Yeesu uu pεε riyópe ritaá u ne upipiretiki apí ha tone.

⁴ Pisufi nkpō melóó anyá ye péé uye-i nyahaimεε.

⁵ Yeesu uú weríI uu yénu re pISOI kulúI píima ye ukemεε sónaapō, uu pεε Filipu maa re: YeI kari yé iluke yeε yé pISOI mpí nnéI meluke n tu lō?

⁶ Sikóri kuú ne lē ma uké peē uké yé te íye ke Filipu uu yé u pεε. Uricuruu ye pεε nyule lē kuu n waine.

⁷ Filipu uu u pεε re: Mpá tóké nwóóweni mepipi píle píle meté ne iluke lō áI nkpáni mpá úye nkáripI nkáripI meluke tulune.

⁸ Upiretiki ucō, Simō Piyεε uwā kapi ye n sée re Antiree pōo pεε u maa re:

⁹ Kεwá ηmánepi kenyine ye nké nté ken akpónó anupū ne ikpíntomé ité múílē. Yare yo ke lē ai yé nkpáni pISOI kulúI píima nkú wa?

¹⁰ Kei ke Yeesu uu pεε re: Ani pISOI pē maa re piké tone. MeyúI áme pεε kusa kelō ke-i piye. Apí pεε túnti, áI lelu pISOI ákotokú anupū kumújé (5.000).

¹¹ Kei kuu akpónó kpísi uu akεcáá Uléεca pānεεε uu pεε pεpεε kei ní we a hōne. Uu kō limεcō ikpíntomé wai, ai pinnéI meluke tulu.

¹² Kapi pinnéI ní li api lepu, Yeesu uu pεε upipiretiki maa re: Ani akéri tōrō kóóI, líka áI kape pō.

13 Api akpónó anupũ nyẽ kapi n li atərəw kóói ai anéere kefi ne até yipu.

14 Ke písoi pẽ api mewaisaŋa ke Yeesu uu n wapisi n yé, api pée n símaankεε rε: Mesei, usoi nkó yeε antepu kapi n tee rε u ketē kecáá sónti.

15 Yeesu pów céru rε pi sóntile piké u tĩ piké nnaŋε iyóopi u tonse. Uu lē nnya riyópe pítaá pele uú ha umεcire n tũ.

*Yeesu ye míni kecáá sône
(Matiyee 14:22-33; Mariki 6:45-52)*

16 Kai nnyóó n wa, Yeesu pipiretiki api cépi apí ha kupiyε ritime n we.

17 Api kúninói loni api kupiyε n téjilē pin Kaperinawum kuwéé-mē sí. Kesine ye pεε likumúnjé kpe-i piwai masile, Yeesu úu kɔ pεε kahane pikékúrí n hapɔ.

18 Kei ke meyo píima menyine amε pipépe lɔ, míni amε pée n tɔnkeε.

19 Kapi kúninói rintíkíí yare kilometiri pinupũ kumúnjé, api Yeesu yenu un míni kecáá sône un ne pikékúrí wépo, iwame ii pi wai.

20 Kei ke Yeesu uu pεε pi maε rε: Néε lo, iwame íi kapε nó wa!

21 Api pée n la piké kúninói kémεε u kpísi. Amá kúninói aku kei nní mese ne mese kei kapi n sí tulu.

Tisoiwuí ye Yeesu wéési

22 Kai kóso n weesi, písoi riwúí tεε kupiyε ritime tε-i m mészú ari yénu rε kúninói kuse kpeε ye kei n we, Yeesu úu kɔ ku lɔ u ne upipiretiki piké ne kesé tómpɔ. Upipiretiki nmanε pεε pεε tómpɔ.

23 Amá áninɔi aɔɔ ye pɛɛ Tiperiyaati ketẽ-mẽ leemɛɛ aa kei ke Uplima uú pɛɛ akpónó kecáá Uléɛcaa m pɔɔnɛɛɛ apɔ pɛɛ a le tuipɔ.

24 Ke pɔsoi riwúí tẽ ari n yẽ te Yeesu nɛ upipiretiki ápi kei we, apɔ pɛɛ piricuruu áninɔi nyẽ loni apɔ nɛ Kaperinawum-pɔ Yeesu piwélaa sí.

Yeesu yɛɛ iluke yɛɛ ye nfáa n he

25 Apɔ kupiyɛ ritimɛ ricɔ-mempɔ Yeesu lɛɛpɔ apɔ u pise rɛ: Píyɛi kaa nté tuimɛ, Ucélaa?

26 Yeesu uu pi pɛɛɛ rɛ: Asei kecáá, ké nó símisi rɛ ái rɛ kani mɛwaisaŋa kam n wapisi n yẽ nnya kani né wéési, amá kani akpónó ní li ani lepu nnya kani né wéési.

27 Ani kapɛ iluke yɛɛ ye n fóni nnya n náási, amá ani iluke yɛɛ íi ye píkai n fóni íi ye kɔ pɛɛ nfáa tenɛciré he nnya n náási. Usoi Kepipi keɛ yé iluke iyẽ nó he, li we rɛ Sáa Uléɛcaa ye unwɔi ukɛcáá wale.

28 Apɔ u pise rɛ: Iye kari yé wa tóké nɛ pikɛi pẽ ke Uléɛcaa uu ní la piwai n fe?

29 Yeesu uu pi pɛɛɛ rɛ: Uléɛcaa pikɛi kuu nó m pise ye mpí rɛ ani nɛ uyẽ kuu n tummɛ kefa tenɛ.

30 Apɔ u maa rɛ: Mɛwaisaŋa méyɛ kaa yé wa tóké yé tóké pɛé nɛ kefa pɔ tenɛ? Mɛwai méyɛ kaa wainɛ?

31 Pirósáyaha ye iléɛcaaluke kucɛsi kóima-i lile yarɛ kai Nléɛcaasímé kémɛɛ n wólaalẽ tɛ: Iluke yɛɛ keyómɛcaa-pɔ n léeri kuu pi he rɛ piké li.

32 Yeesu uu pi pɛɛɛ rɛ: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm tɛ ái Moisi yɛɛ iléɛcaaluke nó he, amá Unésáa yɛɛ iluke yɛɛ meyíkíyiki keyómɛcaa-pɔ n léeri nó he.

33 Iluke ke Uléɛcaa uu ye n he yɛɛ nní uyɛɛ keyómɛcaa-pɔ n léeri uu ye pɔsoi nfáa he.

34 Apɔ u maa rɛ: Upíima, a mesére iluke iyẽ tó n he.

35 Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi símisi re: Née nní lē iluke iyee ye nfáa n he. Nkú nín píkai nkó yee kenémee ní ka waine. Nniré nín kó píkai nkó yee ne kefa né n tene waine.

36 Amá ne nó símisile: Nɔ né yénle, mpa ne lē, áni ne kefa tene.

37 Pē nní ke Unésáa uu né m pa ye kenémee sóntile, ám pikɛɔpɛ úka mpuri méyule má.

38 Li we re ám keyómecaa-pɔ súime re ké menéla wa, amá uyee né n tumme méla kam piwai ka.

39 Uyee né n tumme méla ye kó pɛɛ mmé re ám kape pē kuu né m pa keɔpɛ úka fóm, amá u la re ké ha keyáa tɔrɔ ketúnjé nkɔ kémee pi yukuse.

40 Unésáa ye la re nkó yee Ukepipi n yé uú ne kefa ke tene uké nfáa teneciré m má. Ne kó pɛɛ liute keyáa tɔrɔ ketúnjé nkɔ kémee yukusene.

41 Pisui fi api Yeesu ne ηmúlaankeɛ re u maa re: Née nní lē iluke iyee keyómecaa-pɔ n léeri nnya.

42 Api péé m píseine re: Ai Yosɛfi unmánɛ Yeesuu? Tɔ usáa ne úni nyule. Iye kuu yé péé maa re: Keyómecaa-pɔ kuu léeri?

43 Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ani lē nómenɛɔpɛcire pinmúlaankeɛ tíye.

44 Úka úu yé fe uké kenémee kam, insá Sáa yee né n tumme yee ne kenémee u ka. Né kó mpa úye yee kenémee ní ka keyáa tɔrɔ ketúnjé nkɔ kémee yukuse.

45 Li antepuyɛ atelé-i wólaalē te:

Uléecaa yé pinnéi céési. Nkó yee Sáa kutu riñɔ uu uicélaa kom, yee yé kenémee kam.

46 Lē ái nyíse re unyine ye Sáa yenaalē. Amá uyee Uléecaa kémee n léeri mecire yee u yenaalē.

47 Asei κεκάά, κέ νό símisi ani kóm te nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa teneçiré mále.

48 Née iluke iyee ye nfáa n he.

49 Nópínésáayaha ye pee kucesi kóima-i maani lile, mpa ne lē, api kō pee kpíni.

50 Iluke iyee keyómecaa-pō n léeri ye nnyí nté. Nkó yee i n li úu píakai kpine.

51 Née iluke iyee keyómecaa-pō n léeme ii ye písoi nfáa he. Mpa úye yee iluke iyē li, nfáa teneçiré kuu yé yē. Inépiñe yee iluke iyē kam u n hene. Ne i hele re ketē nnéi písoi piké nfáa yē nnya.

52 Kuu lē m ma, Pisuífi api picéhaanke loni pin pimacōpēcire píseine re: Iye nnya ke nkó uu yé maa re u yé uipiñe ró he ari le?

53 Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Asei κεκάά, κέ νό símisi ani kóm te nōnsá Usoi Kepipi ipiñe n li, nōnsá kō kemenye n ntí, áni nfáa má.

54 Usoi nkó yee inépiñe n li uu kō menénye níru ye nfáa teneçiré yénle. Ne ha keyáa tōrōo ketúnjé nkpō kēmee u yukusene.

55 Li we re inépiñe ye iluke yíkíyiki le, menénye pōon kō linírē-niré yíkíyiki.

56 Usoi nkó yee inépiñe n li uu kō menénye níru ye kenémee wele néen kō ukemme we.

57 Sáa yee né n tumme yee nfáa ute. Uyē nnya kam nfáa má. Limecō, úye un inépiñe n li, u né nnya nfáa yēnune.

58 Iluke iyee keyómecaa-pō n léeri ye iyē. Ii iyē ke nópínésáayaha apí pee n li, mpa ne lē, api kō pee kpíni mecō we. Amá nkó yee nnyí n li ye meséere nfáa máne.

59 Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uú pee Kaperinawum-pō Pisuífi kuyomeyáhaalee-i písoi n céési kuu anōo

nyẽ ma.

Tinɔɔ tɛɛ yɛ usoi nfáa tɛnɛciré n yéneise

⁶⁰ Kɛ upipiretiki api anɔɔ nyẽ n kɔ, pimɛyã api re: Nsímé mmú yɛ nɔpape tɔsile. Wóo yé mmú kutu n cɔlɛ?

⁶¹ Yeesu uu céru re upipiretiki yɛ nsímé mmɛ kecáá ñmúlaakele. Uu pɛɛ pi maa re: Li nó ricónje meyã, née yo?

⁶² In lɛ, nɔn piye Usoi Kepipi n yɛ ken kei kaké pɛɛ ní we pítaá m pɛle ní, íye kai yé pɛɛ nó wa?

⁶³ Uléécáa Nfaasɔne mee yɛ nfáa he. Kesoiipi áke yé líka fe. Amá anɔɔ nnyé kam nní nó mí ma yɛ Nfáasɔne akó le nyee yɛ nfáa n he.

⁶⁴ Amá pinyine ápi nókenécɔpe ne kefa né tene. Ai líka nnya kuu lɛ male. U hái mekɛɛ-me pɛpɛɛ ápi n ñmureine ne uyee n sɔnti uké piláarɔ anipe-i u n wa nyule.

⁶⁵ Uu kɔ pimáa pi kpá re: Lɛ nnya kam nó maa re úka úu we yee yé n fe uu kenémee weri insá Unésáa yee ncée u he.

⁶⁶ Kai ne kei n kpísi, upipiretiki meyã api kepire u tɔ ápi yɛ pɛɛ pitiki u rikpá.

⁶⁷ Uu pɛɛ upipiretiki kefi ne pité pɛ pise re: Nó ní, nó áni la nɔké tɔmpɔɔ?

⁶⁸ Simɔɔ Piyee uu u pɛse re: Upíima, úye ucɔ kémee kari yé nkpáni ha? Kepóméé ke nsímé mee yɛ nfáa tɛnɛciré n he nní we.

⁶⁹ Tɔ ne kefa pɔ tenele ari yénu re pɔ ke Uléécáa uu wéɛ uu tumti.

⁷⁰ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ai née nó kefi ne pité mpí wéee? Mpá ne lɛ, use yɛ nókenécɔpe kuníri le!

71 Simɔɔ Isikariyɔɔti unɔmáne Yutasi nsímé kuu lɛ símisi. U kefi ne pité pɛ use le. Mpá ne lɛ, uyee sónti uké piláarɔ anipe-i u wa.

7

Yeesu pimarɛɔ ápi ne kefa u tene

1 Lɛ memáá, Yeesu uu Kalilee ketɛ kóónú. Uu pɛé ha uké Yutee kekó rikóónú re Pisui fi piwéése ye wéési piké u kpu nnya.

2 Pisui fi anyá nyɛ kɛmɛɛ kapi ye sicánjípi kɛmɛɛ n sói ye kɔ pɛɛ nyahaimɛɛ.

3 Upimarɛɔ ápi pɛɛ u maa re: A nté yisi aa Yutee ketɛ-pɔ sí, pipópirɛtiki póké kɔ pikɛi kaa n wai yɛ!

4 Úka úu ye umɛwai m pékesi un kɔ pɛé la kuyu kuké u ceri. Lɛ nnya, a tíye ketɛ nnéi písoi piké mɛpówai mmé yɛ.

5 Asei kecáá, upimarɛɔ ricuruu páa pɛɛ kɔ ne kefa u tenɛlɛ.

6 Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Inétunɛ íi kahanɛ n tu. Amá in nóɔ, mpá itunɛ íye ye ne nó sále.

7 Ketɛ nté písoi ápi nínépuri yulu, amá pi né ipuri yululɛ re ne we nen pi símisi re pimɛwai áme nyam nnya.

8 Nóóké n nɛme ani ha anyá li. Né ám kei simpɔ kelɛɛ. Inétunɛ íi kahanɛ n tu.

9 Kuu lɛ pisímé pi m masí, uu Kalilee keteni-i mɛsuni.

Yeesu ye anyá kumúnjé Yerusalem-pɔ Uléecaa keyɔ-i céési

10 Ke Yeesu pimarɛɔ ápi anyá nyɛ í ha, uricuruu pók kɔ yisi uu sí, úu tíye piké u n nyáni, uu pɛɛ n we yare u pékesile.

11 Pisuiifi piwéése ye pεε anyá nye-i u wélaankεεle api ye pεε re: Yeí kuú we?

12 PISOI pεε n cápínelē ye pεε unsímé ηmúlaankεεnelē. Pinyine api ye re: Usoi sone lo. Picō api re: Eehei, pISOI kuu kíraasente.

13 Amá úka úu pεε unsímé símisi liké n cálē. Pisuiifi piwéése kapí pεε lē wuru.

14 Anyá siyaa sin kecōpe pitule masí ke Yeesu uu Uléécaá keyō ha uú ha n céési.

15 Ai Pisuiifi píri wai api ye pεε re: Usoi nkó úu icélaa íka yōsí, íye kai pεε wa kuú ne nní nsone Nléécaasimé nyu?

16 Yeesu uu pi pεε re: Icélaa nnyí kam nní pISOI m pálē íi kenémεε léeri, amá Uléécaá yeε né n tumme kémεε kii léeri.

17 Uye un n la uké Uléécaá mela wa, u yé céri re Uléécaá kémεε ke icélaa nnyí íi léeri néε nnénōsimé cire ye mu.

18 Nkó yeε unnōsimé cire n símisi ye lale piké ríyu u waise. Amá nkó yeε n la piké uyεε u n tumme ríyu waise ye aseí mále. Nnōme nka nín ukeméé we.

19 Nté Moisi ye isé nó pa má? Nó úka úu kō pεε isé iyē tikilē. Yo nnya kani péé la nōké né kpu?

20 PISOI pεε n cápínelē api u pεε re: Pō kuníri héesile. Wōo la uké pō kpu?

21 Yeesu uu pi pεε re: Mewai mese kam wa ai nōnnénéí píri wai.

22 Moisi yeε isé nó pa re ani ye siwántisi kérii, ái kō pεε uyεε ne li kori, hái nópinékpure foi-me kai léeri. Ani kō ηmurei, hái ricuruu ani ye kewénteγaa tuné usoi ké.

23 In te nō ye ηmurei ani kewénteγaa tuné kewántisi ké, ái kō pεε Moisi isé kani rilóó, yo nnya

kani pɛ́ɛ nɛ nɛ wólaalɛ tɛ nɛ kesoipipi nɛ keriyu
kewénteyaa tuné pɔise?

²⁴ Aní kape ye usoi keyu ripaí aní nɛ u túhaane,
amá aní ye aseí kemúnjé ritiki aní nɛ túhaane.

Pisoi ye pimɛcirɛ ptsɛi rɛ Yeesu kɛ Uléécaa uu wéɛɛ?

²⁵ Yerusalem pikó pinyine api rɛ: Ai utisi nkó kapi
wéési piké kpuu?

²⁶ Uyɛɛ nkó un nɛ uripɔɔ símisi lin cálɛ, úka úu kɔ
ríka u ma! Yare piróyɔɔpi ye cerile rɛ mɛsei uyɛ kɛ
Uléécaa uu n wéɛ néɛ?

²⁷ Tɔ nkó pʃ́ keleeme nyule. Amá uyɛ kɛ Uléécaa
uu n wéɛ un píyei n ka, úka úu yé céri méye kuu
léeri.

²⁸ Yeesu ye pɛɛ Uléécaa keyɔ-i wele un likumúnjé
kpe-i céési. Uu pupɛi rɛ: Mɛsei kani nɛ nyu nɔn kɔ
kenéleeme nyu, néɛ yo? Mpá nɛ lɛ, ái mɛnɛla kecáa
kam nɛ ka. Amá uyɛɛ né n tumme ye aseí mále. Aní
uyɛ nyu.

²⁹ Né nɛ u nyule. Ukeméé kam léeri. Uyɛɛ né
tumme.

³⁰ Kɛ Yeesu uu lɛ m ma nnya, api pɛ́ɛ n la piké u tí.
Amá úka úu kaha uké u rica, kɛ uitunɛ íi pɛɛ kahane
nní n tu nnya.

³¹ Pisoi mɛyá api riwúí tɛ kecɔpɛ nɛ kefa u tɛnɛ apí
maa rɛ: Uyɛ kɛ Uléécaa uu n wéɛ un píyei n ka, yare
u yé mɛwaisaŋa wapisi ai tósu lɛ kɛ utisi nkó uu nní
n wapisii?

*Pi Uléécaa keyɔ piméré pinyine tū tɛ piké ha Yeesu
tí*

³² Pifarisi api lɛ kɛ pisoi api riwúí kémɛɛ Yeesu
kecáa n wɛiresɛntɛnɛ kom. Pɛpɛɛ ye Uléécaa

inyó̄onse n wa piwé̄ese ne Pifarisi api p̄ee Ulé̄écāa keȳo pimé̄ré pinyine tum te piké̄ ha Yeesu tí.

³³ Yeesu uu p̄ee re: Nkár̄ipi ke tó̄ ne nn̄́ ari ketó̄ne kp̄áne am p̄ee limemá̄á uyee né̄ n tumme kém̄ee p̄ele.

³⁴ Nó̄ kam ani né̄ wé̄ési, amá̄ áni yé̄ p̄ee né̄ yé̄. Li we re áni yé̄ fe n̄k̄é̄ kei kam yé̄ ha ní̄ we ha.

³⁵ Pisuīfi api p̄ee pim̄ec̄op̄ecire m p̄iseine re: Yei kuu s̄í kári yé̄ fe t̄oké̄ u yé̄? Né̄e Pisuīfi p̄ee Pikireki keté̄ kecá̄á n yekaal̄é̄ kém̄ee kuu s̄í uké̄ ha Pikireki n cé̄ési?

³⁶ T̄ē iye kuu nn̄́i maa re: Nó̄ kam ani né̄ wé̄ési, amá̄ áni yé̄ p̄ee né̄ yé̄. Li we re áni yé̄ fe n̄k̄é̄ kei kam yé̄ ha ní̄ we hap̄o?

M̄ini m̄ee áme ye p̄ikai n h̄osi

³⁷ Anyá̄ keȳaa t̄ar̄ō kee sinn̄́í̄i kec̄op̄e keȳáa pí̄ima. K̄é̄ ke Yeesu uu p̄isoi keyu-i nyere uu pup̄ei re: Nn̄́r̄é̄ nn̄́ úye n we, uké̄ keném̄ee kam uké̄ m̄ini n ntí.

³⁸ M̄ini m̄ee ye nfá̄a n he yé̄ nkó̄ yee ne k̄efa né̄ n tene kém̄ee n leerile men wó̄lu yare ní̄nih̄oi, yare kai Nl̄é̄cāasimé̄ ritel̄é̄ kém̄ee n wó̄laal̄é̄ m̄ec̄o.

³⁹ Ulé̄écāa Nfaas̄one ke p̄ep̄ee ne k̄efa u n tene api yé̄ ní̄ ȳos̄í nkó̄ ke Yeesu uu l̄é̄ s̄ím̄isi. Api p̄ee kahane likumú̄h̄é̄ kp̄e-i Nfá̄as̄one n ȳos̄í, ke Ulé̄écāa úu p̄ee kahane Yeesu r̄í̄yu n waise nnya.

P̄isoi ye an̄́ō akó̄ akó̄ Yeesu kecá̄á s̄imaank̄ee

⁴⁰ Ke p̄isoi p̄ee n cá̄pinel̄é̄ kec̄op̄e pinyine api an̄́ō nyé̄ n k̄ó̄, api re: M̄esei usoi nkó̄ yee antepu uyee p̄ee n s̄ó̄nti.

⁴¹ P̄ic̄ō p̄ó̄ re: Uyé̄ ke Ulé̄écāa uu wé̄e. Kei ke pic̄ō p̄ó̄ k̄o re: Uyé̄ ke Ulé̄écāa uu n wé̄e yé̄ fe uu p̄ee K̄alilee-p̄o leerii?

⁴² Nt̄é̄ li Nl̄é̄cāasimé̄ ritel̄é̄ kém̄ee wó̄laal̄é̄ te:

Uyẽ ke Uléécaá uu n wée ye Tafiti kepirẽ læ?
Petelehem kuyu-i ke Tafiti uú pœe ní we kapi
u marune.

⁴³ Lẽ nnya ke písoi api Yeesu kecáá anó akó akó
símaankœœ.

⁴⁴ Pinyine ye pœe pikœœpe lale piké u tí, amá úka úu
pœe kaha uké u rica.

Pisuifi piwéése ye Yeesu kesi

⁴⁵ Uléécaá keyo piméré api yisi api pœœœ ye
Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi kémœœ
pœœ. Pœœœ ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne
Pifarisi api pi pise re: Yo nnya káni u tí nóké ne kam?

⁴⁶ Api pi pœœ re: Ne keweesi, usoi úka úu símaalẽ
yare usoi nkó meœœ.

⁴⁷ Kei ke Pifarisi api pœœ pi pise re: Yare nó ne kœ
týœœ uu kœ nó feriyœœ?

⁴⁸ Yare piróyóopi ne tó Pifarisi keœœœ use unyine
ye ne kefa u tenœœ née?

⁴⁹ Amá risoiwuí ntí tœœ nní u n tíkilẽ ári isé nyu.
Uléécaá ye læ nnya anó ri wale.

⁵⁰ Pifarisi keœœœ use kapi ye n sœœ re Nikotem ye
pœœ kei weœœ. U pinyine-i Yeesu kémœœ hápaalenœœ.
Uyœœ pi maa re:

⁵¹ Irósé íi ncœœ he re piké usoi akœœœ pa ápi kahane
unkó n kœ, née ápi kahane n ceri læ kuu n wa.

⁵² Kei kapi pœœ u pise re: Néntœœ pó ne kœ nkpréni
Kalilee ukó læ, née yo. A nsœœœ Nléécaasimé ritelé kéœœ
aa kóm te antepu úka úu pikai Kalilee-pœœ leemelẽ.

⁵³ [Lẽ memáá, nípa úye uu yisi uú kulu.

8

Lẽ ke Yeesu uu unósi unyine yœœ iwásá n wa mí ma

¹ Ke pìsoi api n kúũ, Yeesu pòò yìsi uu Olifiyee rikúú taá.

² Uu kemaresine yìsi uu Uléécaá keyò-i pele, pìsoi api u kálaapò. Uu pèé tone uu pi n céési.

³ Kei ke isé picélaa ne Pifarisi apí ne unósi unyine hapò re pi u torile un iwásá wai. Api riwúí kecòpe u nyereɛɛ,

⁴ api Yeesu maa re: Ucélaa, pi unósi nkó tórilɛ un iwásá wai.

⁵ Moisi ye isé ró pa re tóké ye lipinòsi pè apare tapisì tóké kpɛ. N-ye ke pòò yé?

⁶ Tinóò kapi lè wéési nnya kapi lè u pise piké ne nnyine n yé piké ne pitele u n wa nnya. Amá Yeesu uu pɛ, uu kenípepi ne ntaai kémɛɛ piwóle kápáá.

⁷ Kapi ní we pin pipíseise ne kényu u mahani nnya, Yeesu uu yìsi uu kecíre nyere uu pi maa re: Uyee úu nókenécòpe nké-i akòpe n wailè uké mefoí ripare u tóòri.

⁸ Uu kò pípe kpá uu ntaai kémɛɛ piwóle nòh.

⁹ Kapi anóò nyè n kò, piwééɛɛ api pinnéi kpíi use use. Piwééɛɛ kaí ne kori aí ne siwá páálá, ai pɛɛ nkpeni unósi uyè mecire kecòpe yá, u ne Yeesu pin wè.

¹⁰ Yeesu uu pɛɛ yìsi uu nyere uu u pise re: Unósi, yei kápí we? Úka úu akòpe pò paa?

¹¹ Uu u pɛɛ re: Úka úu we, Upíima. Yeesu uu u maa re: Nè ám kò akòpe pò pane. A n ñme aa tómpò. Amá kape kò akòpe píwai rikpá.]

Yeesu yee pìsoi nnéi metéi

¹² Yeesu uu kò pìsoi pɛɛ n cápinelè pimáa kpá re: Nè ne pìsoi nnéi metéi le. Nkó yee né n tíkilè úu píkaì

kunmahá kémee sónene, amá metéi mee ye nfáa n he kuu yé m má.

¹³ Kei ke Pifarisi api pee u maa re: Póo ripóúruu kepócaá aseéra lese. In lã, ái nsímései kaa símisi.

¹⁴ Yeesu uu pi pee re: Mpa kam tinécúruu kenécáa nsímé n símisi, nsímései ye mu. Li we re ne nyule kei kam n léeri ne kei kam n sí. Amá nǒ áni nyu kei kam n léeri ne kei kam n sí.

¹⁵ Sisoipipi metúhaane meco ke nóo túhaane. Né ám úka ne túhaane.

¹⁶ Amá in te ne ne unyine túhaane, asei kam tíkile nen ne u túhaane. Li we re ái menécíre née ne u túhaane, tó ne Unésáa yee né n tumme ye pi.

¹⁷ Li nǒinésé kémee wólaalẽ te pisoí pité pin linyine kecáa nse n símisi, nsímései ye mu.

¹⁸ Né ne rinécúruu kecáa aseéra lesele, Unésáa yee né n tumme un kó kenécáa aseéra lese.

¹⁹ Api pee u pise re: Yei ke Upósáa uú we? Yeesu uu pi pee re: Ani né nyu áni kó Unésáa nyu. Non pee né n nyu, nó kó pee Unésáa pǒ kó n nyu.

²⁰ Yeesu ye anóo nnyé male un Ulécaá keyo kémee awóotakai keyúrí we un Nlécaasimé céési. Ke uitunje íi pee kahaane n tu nnya, úka úu u tí.

Ani yé fe nǒké kei kam n símpo ha

²¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ne tósule. Nó kam ani né wéési áni yé né yé, aní ne nóanékópe kpíni. Ani yé fe nǒké kei kam n símpo ha.

²² Pisuífi api pee pimécire m píseine re: Kuu nní m maa re ári yé fe tǒké kei kuu n símpo ha, yare u lalé uké umécire kpu née?

23 Yeesu uu pi maa re: Nǒ ne metene nté pikó le, néen kecáá-pǒ ukó. Nǒ ne ketē nté pikó le, né ám ketē nté ukó.

24 Lē nnya kam nó maa re nǎnsá n ηmurei re née mpá piyei uwee, nǎ ne nóanékópe kpínine.

25 Kei kapi pɛɛ u pi se re: Pǒo mpíi úye kecire? Yeesu uu pi pɛ se re: Tɛ íye kam mpíi mekeɛ-me nó símaari?

26 Ne nókenécáá nsímé mále meyǎ ké símisi ké kǎ ne nó túhaane. Amá mmɛ kam uyɛɛ né n tumme kémeɛ n kǒ ηmane kam písoi símisi. Asei ke uyɛ uu símisi.

27 Amá ápi nkpáni céri re Usáa nsímé kuu símisi.

28 Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Nǎn piyei Usoi Kepipi rintaáse, nó pɛɛ céri re née mpá piyei uwee. Nó kǎ céri re ám linékó cire líka wai, amá lē ke Sáa uu né n céesi kam símisi.

29 Tǒ ne uyɛɛ né n tumme tǒo kesé we. Lē kuu ní la ηmane kam ye wa. Lē nnya, úu né riyá ké menécire n we.

30 Ke Yeesu uu lē n símisi, písoi meyǎ apí ne kefa u tene.

Písoi pɛɛ pimécire n te ne pilási

31 Kei ke Yeesu uu pɛɛ Písuifi pɛɛ ne kefa u n tene maa re: Nǎn nnésímé n tikilɛ, nǎ pinépirɛtiki yíkíyiki le.

32 Nó pɛɛ nsímései céri, nsímései mmɛ nn tíyɛɛɛ ani nómenécire n te.

33 Api u pɛ se re: Tǒ Apiraham siyase le, ári kǎ pikai unyine ilasi tonelɛ. Yo nnya kaa pɛɛ re: Nó kam ani nómenécire n te?

34 Yeesu uu pi pɛ se re: Asei kecáá, ké nó símisi re usoi nkó ye akópe n wai ye akópe ulasi le.

35 Ulási úu ye meséere kéyo ke-i kapi u m múlê n we. Uyōpipi yee ye meséere kéyo-i n we.

36 Lē nnya, Kepipi ken ilási kémee nó n lese, nō meyíkíyiki nómenécíre tele.

37 Ne nyule re nō Apiraham siyase le. Amá nō kō peé la nōké né kpu re áni nnésímé ηmurei nnya.

38 Lē ke née Unésáa kémee n yé nkó ke née símisi. Lē ke nōó kō nōunésáa kémee n kō ke nōó kō wa.

39 Api u pesere re: Apiraham ye urósáa le. Yeesu uu pi maa re: In te nō Apiraham sipipi le, ani Apiraham mewai n wai.

40 Menéwai nnéi yee re ké nsímései kam Uléécaa kémee n kō nó ritérise. Amá nípá ne lē, nō kō pree wéésile nōké né kpu. Apiraham úu pree lē wai!

41 Amá nōunésáa sei mewai meco ké nōó wai. Kei kapi pree Yeesu pesere re: Ari siwásánkaipipi. Usáa use kóló kari má. Uyee nní Uléécaa.

42 Yeesu uu pi maa re: Uléécaa un pree mesei Nōunésáa, nō yee pree né n la re ukemee kam léeri nen kō uyē nnya nté we. Ai menéla kémee kamí ka. Uyee né tumme.

43 Yo nnya káni lē kam nó n símisi aseí kóméi? Káni yé n fe nōké nnénóosimé kutu riñco nnya ye ni.

44 Kuníri kpee nōunésáa. Nōunésáa mela kani kō la nōké n wai. Háí meke-e-me kuu usoikō. Uu ye aseí ritiki. Li we re aseí áa ukeméé we. U ye un nnóome n wai kaí ne u sá. U unóome le. Uyee kō nnóome nnéi riyíki.

45 Kai nní lē ní we nnya káni ye nsímései ke née n símisi ηmurei.

46 Nó úye yee yé fe uu né nyíse re ne akópe wa? In te nsímései kam símisi, yo nnya káni peé ne kefa né tene?

47 Usoi nkó yee Uléécaá ukó, yèè Uléécaá nsímé kutu ricóle. Ke nǒ áni nní upikó nnya káni Uléécaá Nsímé kutu cǒlě.

Yeesu ne Apiraham kecáá nsímé

48 Pisui fi api pee Yeesu pese re: Ai tǒ mesei alari mále tǒké maa re pǒ Samarií ukó le aa kǒ aníri héésii?

49 Uu pi pese re: Am aníri héési, amá Unésáa kam tíyu waise, nǒon pee tinékó kópu!

50 Am wéési ké rinécúruu ríyu waise. Unyine yee wéési uké ríyu né waise. Uyee kǒ utúhaane.

51 Asei kecáá, ké nǒ símisi re nkó yee nnésímé rimmúlú úu píkai kpine.

52 Kei ke Pisui fi api pee u maa re: Tǒ nkpréni meyíkíyiki yénle re pǒ aníri héesile. Apiraham ye kpule, antepuye pǒ kǒ kpíni. Pǒo pee nkpréni re nkó yee mpósímé rintíki úu píkai kpine!

53 Yare pǒ ne urósáa Apiraham yee n kpu fele née? Antepuye pǒ ne kǒ kpínle. Yare pǒo pee úye?

54 Yeesu uu pee pi pese re: In te née rinécúruu ríyu waise, ám yé ríyu yě. Amá Unésáa uyě kani m maa re uyee Nǒunéléécaá yee ríyu né waise.

55 Ani kǒ pee u nyu. Amá né ne u nyule. Nen m maa re ám u nyu, ne lě wale nǒmenéco unǒome. Amá né ne u nyule nen kǒ unsímé tǐkilě.

56 Nǒunésáa Apiraham ye péé ne mpǒonare cu-unkeele re u yé kam uu kenékámeyaa yenu. Uu kǒ mesei ke yenu, urikiñ ari níñesi háí.

57 Kei ke Pisui fi api pee u pise re: Páa kahane nkpráni inmě kuwóó n tu, pǒn pee tee re pǒ Apiraham yenaalě, née yo?

⁵⁸ Yeesu uu pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi re Apiraham uké kelenε ní we, nḗ ne peé welε.

⁵⁹ Kei kapi peε apare kpisi re piké u tapisi. Amá uu ne pi pǎlu uu Uléécaá keyǎ-i léepǎ uu tǎmpǎ.

9

Yeesu ye utisi unyine kapi m mári unyíye pǎise

¹ Ke Yeesu uu ncée-i ní we un tǎsu, uu utisi unyine kapi m mári unyíye yenu.

² Upipiretiki api u pise re: Ucélaa, wóo kecire yeε akópe wa nnya kápí ne utisi nkó mári unyíye? Uricuruu akópe nnya nḗε pepeε u m mári akópe nnya?

³ Yeesu uu pi peεε re: Ai uakópe nnya, ái kǎ pepeε u m mári akópe nnya. Lḗ kai yé n wa Uléécaá nnaηε nké ne ukecáá ní we lin nyáni nnya kuu unyíye.

⁴ Ke ituηε ii nní ní we, li pise re tǎké uyεε né n tumme pikεi wa. Kesine ye waine, úka úu yé peε fe uké keisi.

⁵ Kumúηé nkú-i kam nní ketḗ kecáá ní we, nḗε ketḗ kecáá metéí.

⁶ Kuu anǎo nyḗ pimáa m masí, uu keteni-i meta tuke uu ne sipérépi wai, uu unyíye uyḗ inipeε pǎrii,

⁷ uu peε u maa re: A n ηme a ha Silowee kupǎre-pǎ lihí. Silowee aseı re Utumε. Uu meseı yisi uu sı uu ha líhu. Kuú ha m peεme, uu peé n nyáni.

⁸ Upiperεcǎ ne pepeε n nyu re u peε wéleile, api peé m pǎiseine re: Ai nkó yeε peε tú un wéleii?

⁹ Picǎ api ye re: Uyεε lo. Picǎ api re aadı, menyíne kapi wene. Uricuruu uu peε re: Nḗ ηmaa lo.

¹⁰ Api peε u pise re: Iye kai wa ke ipónipeε íı ne nkpéni nyáni?

11 Uu pi pɛsɛ rɛ: Utisi uyɛ kapi yɛ n sɛe rɛ Yeesu yɛɛ sipɛrɛpi wa, uu inɪpɛɛ nɛ pɔrii uu pɛɛ nɛ maa rɛ: “A n nme a ha Silowee kupɔrɛ-pɔ lihí.” Am sɪ amí ha líhu, am pɛɛ n nyáni.

12 Api u pise rɛ: Yei kɛ utisi uyɛ uú we? Uu pi pɛsɛ rɛ: Am nyu.

Pifarisi ye unyíye yeɛ ní pɛt nstmé písei

13 Api pɛɛ utisi uyɛɛ pɛɛ mɛkɛɛ n nyinlɛ nɛ Pifarisi kɛmɛɛ sɪ.

14 Kɛyáa kɛ kɛ Yeesu uu sipɛrɛpi n wa uú nɛ inɪpɛɛ u wúkule yɛ pɛɛ kɛwɛntɛyaa lɛ.

15 Pifarisi pɔɔ kɔ pipísei u kɔpá rɛ íye kai wa kuú nɛ nkpɛni nyáni? Uu pi maa rɛ: Sipɛrɛpi kuu inɪpɛɛ nɛ pɔrii, am sɪ amí ha líhu, am pɛɛ nkpɛni n nyáni.

16 Lɛ nnya kɛ pikeɔpɛ pinyinɛ apí maa rɛ: Utisi uyɛɛ mɛwai mmé n wa úu yé fe uké Uléécaa-i n leeri. Kúu nní kɛwɛntɛyaa isé rintíki nnya. Píɔ api rɛ: Iye kɛ ukɔpɛkɔɔ uu yé fe uu mɛwaisaŋa mmé mɛɔ wai? Kei kapi pɛɛ anɔɔ akó akó nɛ rikéne.

17 Pifarisi api kɔ unyíye uyɛ pipise kɔpá rɛ: Iye kɛ pɔɔ utisi uyɛɛ inɪpɛɛ pɔ m pɔise kɛcáá músu? Uu rɛ: Antepu lo.

18 Mpá nɛ lɛ, Pisuiɪ piwéése apí pɛɛ la piké kɔ tɛ u pɛɛ unyíye lɛ kuu kɔ nkpɛni nyáni. Api pɛɛ upikó séi

19 api pi pise rɛ: Nóunéhmanɛ uyɛ kani n tee rɛ nɔ u marilɛ unyíye yɛ mɛsei nkóo? Iye kai wa kuu kɔ nɛ nkpɛni nyáni?

20 Upikó api pi pɛsɛ rɛ: Tɔ u nyule rɛ u kerópipi. Tɔ kɔ u marilɛ unyíye.

21 Amá ári nyu lē kai n wa kuú ne nkpéni n nyáni, ári kə nyu wóo u pəise. Ani u pise, úu kewá, u yé fe uu uriyu kecáá nkó símisi.

22 Pisui fi piwéése kapi wuru nnya kapi lē ma. Li we re Pisui fi piwéése ye pee kómεινελε re úye un m maa re Yeesu ke Uléécaá uu wéε, piké liute kuyómeyáhaalee-i lese.

23 Lē nnya ke upikó apí maa re: Uu kewá, ani uricuruu pise!

24 Pifarisi api kə uyē kapi m mári unyíye pipísei kpá api u maa re: A asei símisi liké Uléécaá rinyiri ritaáσε. In tóo, tə nyule ηmaa re utisi uyεε ukópekáo le.

25 Uu pee pi pese re: Un ukópekáo, né ám nyu. Amá likei lise kam nyu re ne pee unyíye le nen kə pee nkpéni nyáni.

26 Api pee u pise re: Yo kuu pó wa? Iye kuú ne inípee pó wúkule?

27 Uu pi pese re: Ne pisímé nó masile áni kutu né ricə. Yo nnya kaní la ké kə pisímé rikpá nəké kó? Néε nó ne kə lalε nəké pansε upipiretiki?

28 Kei kapi alé u rikápáá api re: Póo uyē upiretiki. Amá tó ne Moisi pipiretiki le.

29 Tə nyule re Uléécaá ye ne Moisi símisile. Amá ári nyu ricuruu méye ke nkó póo léeri.

30 Unyíye yeε mí peí uu pi maa re: Lελεε pírí né í we yeε re áni nyu méye kuu léeri, uu kə pee tíyεσε inénípee íi n nyáni.

31 Tə nyule re Uléécaá úu ye ukópekáo ne kutu ricə, amá nkó yeε ríyu u n waiselē un umela wai kuu ye kutu ricə.

32 Kaí ne n weme, ári pikai kómaalē te unyine ye

tíyεσε usoi kapi m mári unyíyε uu ye kɔ yenu.

³³ Utisi nkó unsá pεε Uléécαα kέmεε n leeri, úu yé pεε fe uké linyine wa.

³⁴ Api u pεσε ρε: Hái kapi ne pó m mári kaα akópe kέmεε pólólē. Póo yé pεε nkpeni tó céési, née yo? Api pεε kuyómeyáhaalee-i u lese.

Pifarisi rinyíyε

³⁵ Yeesu uu kóm te pi utisi uyē lese. Uú ne utisi uyē sáne uu u pise ρε: Pó Usoi Kepipi ne kefa tenelēε?

³⁶ Uu Yeesu pεσε ρε: Uyεε úye, Upíima? A né símisi ké ne kefa u tene.

³⁷ Yeesu uu u pεσε ρε: Uyē kaα nní nyáni, uyεε nní ne pó símisi.

³⁸ Kei kuu pεε ρε: Ne ne kefa pó tenele, Upíima. Uu pεε Yeesu kenyalε-i wúla uu ríyu u waise.

³⁹ Yeesu uu pεε ρε: Ne ketē kecáá kale ké ne pisei túhaane, pεpεε n nyíinlē piké n nyáni, pεpεε n nyáni póké nyíinu.

⁴⁰ Pifarisi pinyine ye pεε ukekúrí wele. Kapi anóo nyē n kó, api u pise ρε: Yare tó ne kɔ pinyíyε le, née íye?

⁴¹ Yeesu uu pi pεσε ρε: Nɔn pεε pinyíyε, áni yé pεε akópe m má. Amá nɔ ye maα ρε nɔ nyánile nnya ke nɔanékópe αα nɔkenécáá we.

10

Usεεsé ne isáη kenýárú

¹ Yeesu uu ρε: Asei kecáá, ké nó símisi ρε usoi nkó yeε úu rinɔnɔ-mē ne kusánlee-i n lompɔ, amá uu pεε kuwélé féé ne lompɔ ye uyαα ne usoi kpááree le.

² Amá nkó yeε ne rinɔnɔ n lompɔ yeε usεεsé.

³ Tinɔnɔɔ uméré yèè useesé tinɔnɔɔ hánnele, isán ii umetě kom, uyě uu pɛɛ nɔ́pá uisan̄ iye rinyiri séi uú nɛ i leepɔ.

⁴ Un uikó nnéi pilésɛpɔ m masí, uu pɛɛ ikekpeě wai. Kii nní umetě n nyu nnya, ii pɛɛ u n tikilě.

⁵ Ii ye píkai usoi nkó kii n nyu ritiki. Amá ketaa-pɔ kii ye u kaase, kii nní pisáne metě n nyu nnya.

⁶ Yeesu uu kenyárū nké písoi pɛɛ kutu u n cólě wai, amá ápi ceri lě kuu ní la uké male.

Yeesu yɛɛ useesé sɔne

⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Asei kecáá, ké nó símisi rɛ néɛ kusánlee rinɔnɔɔ.

⁸ Pě nnéi pɛɛ ní ka apí nɛ né tise ye piyaa nɛ písoi kpááree lɛ, amá isán íi nɛ kutu pi rico.

⁹ Néɛ rinɔnɔɔ. Uyɛɛ né mmé rintíki uú nɛ lompɔ ríyú kai yé lɔ. U yéé lompɔle uu léeri uu kɔ liluke-lukɛ m má.

¹⁰ Piyaa nɛ pikópe nɛ picainkɛɛ nmanɛ nnya kɛ uyaa uu ye ka. Amá né nɛ kale rɛ isán iké nfáa yě nké nɛ i m pom.

¹¹ Néɛ useesé sɔne. Useesé sɔne yèè fele uu uiseɛ nkpɔ yósu uu kpi.

¹² Usáne kapi n kpísi un keisi úu useesé yíkíyiki, ái kɔ uyɛɛ useete. Ú ye kúkpe yenle kun weme, uu isán yá uu wuru. Kúkpe pɔɔ pɛɛ isán lakasente aku yékááse.

¹³ Kai nní siwóó nmanɛ nnya kuu keisi, úu isán kecáá nfasimé nka wai.

¹⁴ Néɛ useesé sɔne. Nɛ inésán nyule, iyě in kɔ né nyu

¹⁵ yare kɛ Unésáa uu né n nyu néen kɔ Unésáa uyě nyu mecɔ. Né fe am inésán nkpɔ yósu am kpi.

16 Ne kō isān icō málē yēē ūi kusānlee nkú-i ní we. Li pise rē kē kō iyē wélaame. I yé menétē kō, ai wai kusānlee kuse ne useesē use.

17 Sáa ye né lalē rē ne ηmurei rē kē kpu kē pēē kō nfáa piyéne rikpá nnya.

18 Uka úu nfáa né yósu. Néē rinécúruu ηmurei rē kē kpu. Ne rnanē málē nen yé kpu am kō limemáá nfáa yenu. Lē ke Unésáa uu né n forii rē kē wa ye lē.

19 Nsímé mmē nnya, Pisuiŋi api kō Yeesu kecáa anōō akó akó n símaankēē.

20 Pimeyã api rē: U aníri héesile, u isōhō torile. Yo nnya kani kutu u cōlē?

21 Picō api rē: Un pēē aníri n héesi, úu yé pēē nní n símisi. Kuníri yé fe aku unyíye inipeē wúkulēē?

Pisuiŋi ye Yeesu kesi

22 Nnyiyē kumúnjé-i kapi keyáa kenyine Yerusaleŋ-i Uléécaā keyō inyóōnse anyã wai.

23 Yeesu un we un Uléécaā keyō-i Salomōō imele apole metene nyérei.

24 Pisuiŋi api pēē kekále u wai api u pise rē: Ne keyo-pō kaa yé lē tó n séélē tōn táikēē? In te pōō uyē ke Uléécaā uu n wéē, a ró símisi kekéripi cáká-cáká.

25 Yeesu uu pi pēse rē: Ne lē pisímé nó masile ani yúlu. Mēwai kamí ne Unésáa nnanē n wapisi ye nyísele rē aseí kam símisi.

26 Amá ke nōō áni nní inésān nnya, áni ηmurei.

27 Inésān yēē menétē konle. Né ne kō i nyule, ii ye kō né tiki.

28 Nfáa teneciré kam i he, ūi pí kai kpine, úka úu yé kō fe uké anénipe-i i yósí.

29 Unésáa yēē né i ní pa ye ní pá úye fele. Uka úu yé fe uké Unésáa anipe-i i yósí.

30 Το νε Σάα τό γε usoi use λε.

31 Kei ke Pisufi api kō aparē pikpíkē rikpá re piké u tapisi.

32 Yeesu uu pēē pi maa re: Ne mēwai sōne meγā mee Sāa kēmee n léeri nó nyísele. Mēkēcōpe méye nnya kaní la nōké aparē né tapisi?

33 Api u pēē re: Ai mēwai sōne méka nnya karí la tōké aparē pó tapisi tōké kpu, amá kaa Uléēcaa n lámaankēē nnya ye ni. Pó kesoipipi, aa mēpócíre n nyáni re pó Uléēcaa le.

34 Yeesu uu pi pēē re: Ai nónésé kēmee wólaalē te Uléēcaa ye maa re:

Nō keyómēcaa sipipi lee?

35 Το nyule re ápi yé fe piké lē ke Nléēcaasimé ritelé ari m ma tinne. Isé ritelé ye pē ke Uléēcaa uú pēé ne n símisi sée re keyómēcaa sipipi.

36 Sāa yēē né wēē uu ketē kecáá né tumti. Yo nnya kam yé maa re ne Uléēcaa Kēpipi le ani pēē re Uléēcaa kam lámaankēē?

37 In te ái Unésáa mēwai kam wai, áni kapē ne kefa né tēne.

38 Amá in te mē kam wai, nípá nōnsá n la nōké ne kefa né tēne, ani kō mē kerí ne kefa tēne, ani pēē kekéripi ceru re Unésáa ye kenémee wele, néen kō Unésáa kēmee we.

39 Api kō n náasi piké u tí, amá uú ne pi ηméherēē.

40 Kei ke Yeesu uu kō yisi uu Yuriteē nkoí pitérj pēle, uú ha kei ke Yohani uú pēē mēkēē pisoí míni n wóle tonē.

41 Pisoí kulúí pin kei ukēmee sónaapō api ye re: Yohani úu mēwaisaηa méka wa. Amá mmē nnéí kuu utisi nkó kecáá m ma ye aseí ritikile.

42 Kei ke pisoí meγā api pēé ne Yeesu kefa tēne.

11

Lasaa nkpɔ kecáá nsímé

¹ Utisi unyine yee péé we un pólú, api ye u séi re Lasaa. Maari ne umáa Marita kuyu Petanii-pɔ kuú péé we.

² Maari uyee Upiima ana tulaali kɔnu uú ne unnyúpi tinne. Uyei Lasaa yee pee pólú.

³ Lasaa piyei pē keté api Yeesu kémee tum apí ha u maa re: Upiima, usoi uyē kaa nní n la ye pólúle.

⁴ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kɔ, uu re: *Ái nkpɔ itoi kuu pólú, amá Uléecaa uké ne ríyu n yé nnya kuu pólú. Kei kai ye kɔ ne Uléecaa Kepipi ríyu waise.*

⁵ Yeesu ye pee Marita ne uwá Maari ne Lasaa lala.

⁶ Kuu pikóme mí masí re Lasaa ye pólú memáa, uu kei kuú pee n we siyáa sité ketóne kpá.

⁷ Uu pee upipiretiki maa re: *Tóké Yutee ketē-mē pele.*

⁸ Upipiretiki api u pese re: *Ucélaa, ái kahanε n nánai ke Pisui fi apí pee kei-pɔ la piké aparε pó tapisí piké kpu. Kei kaa kɔ la póké pele née?*

⁹ Yeesu uu pi pese re: *Kai ye nní n weesi, itunε yee leemele née íi ye leeme? Uye un ne metunetéi n sone, úu ye rikpɔu. Li we re u ye ketē nké kecáá metéi n nyánile.*

¹⁰ Amá úye un kesine n sone, u ye rikpoule re metéi áme ukeméé we nnya.

¹¹ Ke Yeesu uu lē pimáa mí masí, uu kɔ kpá re: *Urósáne Lasaa ye lónile. Ne sinle ké ha u yónse.*

¹² Upipiretiki api u maa re: *Upiima, in te u lónile, u yé peí.*

13 Lasaa nkpɔ nsímé kɛ Yeesu uu lɛ tee. Upipiretiki pɔɔn músu rɛ nnɔni yíkíyiki nsímé kuu símisi.

14 Yeesu uu pɛɛ pi luru rɛ: Lasaa yɛ kpulɛ.

15 Nɔ́ nnya kai né láárú rɛ ám pɛɛ likumúnjé kpe-i kei we. Li lɛ wale rɛ nɔké nɛ kefa né n tɛnɛ nnya. Tɔké nkpɛni ukemɛɛ tómpɔ.

16 Kei kɛ Tomaa kapi rinyíri n hɛ rɛ Usika uu pɛɛ pipiretiki tɔɔɔ maa rɛ: Ani mpɔ tóóké kɔ ha, tó nɛ uyɛ tóké ha kesé kpu.

Yeesu yɛɛ yɛ nkpɔ-i yukusɛ, uyɛɛ kɔ nfáa

17 Kɛ Yeesu uu n tuiɔɔ, uu kóm tɛ Lasaa yɛ nhóɛ kɛmɛɛ siyáa sina piwai masile.

18 Petanii yɛ nɛ Yerusalem kɔlɛnɛ yarɛ kilomɛtiri pitaani kumúnjé.

19 Pisuiɔi mɛyá yɛ pɛɛ Marita nɛ Maari piyáhaa kale piké piuyɛi nkpɔ pi riyákasɛ.

20 Kɛ Marita uu n kɔ tɛ Yeesu yɛ nnyáá waimɛ, uu yisi uu u tɛpɛi, Maari pɔɔ kɛyɔ-i tonɛ.

21 Marita uu Yeesu maa rɛ: Upíima, pɔn pɛɛ nté n we, unéyɛi úu yé pɛɛ kpu.

22 Amá nɛ nyulɛ rɛ nɛ́pá nkpɛni, Uléécɔa yé lɛ nnéi kaa u m pisɛnɛ pɔ pa.

23 Yeesu uu u maa rɛ: Upóyɛi yɛ nkpɔ kɛmɛɛ yisinɛ.

24 Marita uu rɛ: Nɛ nyulɛ rɛ u yé kam uu keyáa tɔɔɔ ketúnjé kɛ pikpɔkpɔ api n yisinɛ yisi.

25 Yeesu uu u maa rɛ: Nɛɛ yɛ pikpɔkpɔ yukusɛ, nɛɛ kɔ nfáa. Usoi nkó yɛɛ nɛ kefa né n tɛnɛ yɛ nfáa wainɛ, nɛ́pá un píyɛi n kpu.

26 Nkó yɛɛ nfáa m má un pɛé nɛ kefa né tenɛlɛ úu pí kai kpínɛ. Pɔ lɛ ñmureii?

27 Marita uu u pεε re: Ξεε Upíima, ne ne kefa tene re pḗ ke Uléécaá uu wée. Pḗ Uléécaá Kεpipi keε ketē kecáá mékame m má.

Yeesu ye tē

28 Ke Marita uu lē pimáa ní masí, uu yisi uu tómpo, uú ha uwá Maari séi uu u wéi-wéi re: Ucélaa ye kale, u pḗ séile.

29 Ke Maari uu lē n kḗ, uu mεε ne mεε yisi uu Yeesu tépei.

30 Yeesu úu pεε kahanε kuyu kpe-i n lompḗ. Kei ke Marita uú pée ne u rinsáne cirε kuú pée kḗ ne lē we.

31 Pisuiŋi pεε pεε Maari keyḗ-i ní we pin nkḗ u yáási, api yénu re u riwakasile uu léepḗ. Api yisi api u tiki. Pi pεε lē músule re rikpí-i kuu sí uké ha tē.

32 Ke Maari uu kei ke Yeesu uu ní we n tuiḗ, uu uana metene lolu uu u maa re: Upíima, pḗn pεε nté n we, unéyíi úu yé pεε kpu.

33 Ke Yeesu uu n yé te Maari ye ténile, Pisuiŋi pεε u rintíkipḗ pḗn kḗ téní, ai u lémesi uripḗḗ ari caai háí,

34 uu pεε pi pise re: Yei kani u wa? Api u pεε re: A kam a yē, Upíima.

35 Yeesu uu téní.

36 Pisuiŋi api pεε re: A tíye u pεε u la kpa!

37 Pikecḗpe pinyine pḗḗ re: Uyεε unyíye inipεε n wúkule úu yé pεε fe uu wai usoi nkḗ úu ye kpuu?

Yeesu ye Lasaa nfaa pεεme

38 Ai Yeesu pilémaa kpá, uripḗḗ ari caai háí uu yisi uu rikpí-i tómpo. Kuparepḗḗ kunyine ye ku kapi nnḗḗ-i mεpare riŋfi.

39 Yeesu uu pi maa re: Ani kepare lese. Ukpokpo uyeyi, Marita uu Yeesu maa re: U nkpéni pikpáhái masí, Upíima. Kuú ne n kpu, li siyáa sina piwai masile.

40 Yeesu uu u pese re: Am pó maa re pòn ne kefa n tene, pó yé te Uléécaá ye ríyu málee?

41 Kei kapi pee kepare wúkule, Yeesu uu keléécaá werí uu re: Sáa, ne pó pònese re pò ne kutu né ricò nnya.

42 Né ne nyule re mesére kaá ne kutu né cólè. Amá písoi riwúí píima ntí tee nní né n kálaalè nnya kam lè ma re piké fe piké ne kefa tene re pòó né tumme nnya.

43 Kuu lè pimáa mí masí, uu cáái ai cá re: Lasaa, a leeme!

44 Usoi uu kei nní yisi uu léeri, uana ne uanipe an sisánjáapampi pílaankeelè, ukeyu ken kusánjáá yáriilè. Yeesu uu pee pi maa re: Ani u fénnente ani u yá uké tómpò.

Pisuifi piwéése ye rinóo rise wa piké Yeesu tí

45 Pisuifi meýã pee Maari keyò-i n hápò api lè ke Yeesu uu n wa yenu, apí ne kefa u tene.

46 Amá picò pòó sí, apí ha lè ke Yeesu uu n wa Pifarisi keenkée.

47 Kei ke pepe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi apí pitúhaane píima cápine api re: Iye kari waine? Usoi nkó ye mewaisaṅa wapisile háí!

48 Tòn n tiye un lè n wai, písoi nnéí yé ne kefa u tene, Ròm pikó api péé weri api Uléécaá keyò foru apí ne kuróyu péne.

49 Pisuifi piwéése pè use kapi ye sée re Kayifu. Uyee pee kuṅmè kpè Uléécaá isina tū. Uyè uu pee pi maa re: Ani nka kómèi!

50 Ani yē te li ne kutōsi nō we re usoi use uké nōnnenēí nkṛo kpu, kuyu nnēí áku kape ne méwoo rinséé nnyaa?

51 Ai re ukemúné cire kuú ne lē ma. Kai nní uyee pee likumúné kpe-i Uléécaa usina nnya kuú ne Uléécaa rinyiri símisi re Yeesu yee Pisuifi kecáá kpine.

52 Ai kō Pisuifi kecáá ḡmane nnya kuu kpine, amá li pise re uké kpu uké ne Uléécaa sipipi see ketē nnēí kecáá n yekaalē cápine siké panse písoi pise.

53 Kai ne keyáa kē n kpisi, Pisuifi piwéése api rinóo rise wai re piké Yeesu kpu.

54 Lē nnya, Yeesu úu ye pee Pisuifi kecōpe pinyérei rikpá piké u n nyáni. Uu pee yisi uu ketē kenyinε keε ne kucesi kóima n kólē-mē téré, u ne upipiretiki apí ha kei-pō n we. Pi ye kei sée re Efirayim.

55 Isirayeli pikó nkṛo melóo anyá ye pee nyahaimε. Lē nnya ke kei pikó meyā api yisi api Yerusalem sí te piké ha inyóonse inyekii wa anyá aké kelene tu.

56 Api Yeesu wélaankεε, api pee Uléécaa keyo-i n we pin pee pimεcōpecire píseine re: N-ye kani músu? Yare u yé kam née úu yé kam?

57 Peepe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi ye pee rinóo pihεε masile re: Uye un ukelō n nyu, uké símisi piké fe piké u tí.

12

*Maari ye Yeesu ana kecáá tulaali kōonu
(Matiyee 26:6-13; Mariki 14:3-9)*

¹ Lin tiselẽ siyáa sikpuulũ piké kelene nkɔ melóó anyá li, Yeesu uu yisi uu Petanii tómpɔ. Kei ke Lasaa kuú pɛɛ pikɔɔkɔ kɛmɛɛ n yukuse uú we.

² Api kusáne u wai, Marita un iluke hɔɔnente, Lasaa póɔn pɛpɛɛ iluke keluke-i Yeesu kekúrí n tũ kecɔpɛ we.

³ Maari uu pɛɛ tulaali papɛ-papɛ yɛɛ nnéi píima m má kenúmpɔ kɔpisi, uu Yeesu ana kecáa kɔɔni uu pɛɛ unnyúpi ne Yeesu ana tinne. Tulaali kukpáhá aku kényɔ yipu.

⁴ Yeesu pipiretiki kecɔpɛ use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyɔɔti yɛɛ n ka uu Yeesu piláarɔ anipɛ-i wai, uu pɛɛ re:

⁵ Yo nnya kápi tulaali papɛ-papɛ nkó yáa ne nnéi píima piké siwóó píwekóó hɛ?

⁶ Ai re píwekóó nfasimé kuu wai nnya kuu lɛ ma. U pɛɛ uyaa lɛ. Kuu nní kuwóólɔ m múílɛ nnya, u ye pɛɛ lɛ kapi kɛmɛɛ n waipɔ yáaile.

⁷ Yeesu uu u maa re: A unósi nkó riyá séeé! U lɛ wale un ne keyáa kɛ kapi nhóre-i né n tanine músu.

⁸ Mesére ke píwekóó api yé nókenékúrí n we, amá né ám mesére nókenékúrí wene.

Pi rinóo rise wa re piké Lasaa kpu

⁹ Pisui fi kulúí ye pɛɛ kó te Yeesu ye Petanii-i we. Api sí kulúí, áí uyɛ nmanɛ nnya, amá piké kɔ ne Lasaa kuu pikɔɔkɔ kɛmɛɛ n yukuse n yɛ nnya.

¹⁰ Pɛpɛɛ ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése api símisi aí tone re piké kɔ Lasaa pó kɔ kpu

¹¹ re Pisui fi meyá ye pɛɛ pi yálenle pin uyɛ nnya Yeesu ne kefa tene.

*Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40)*

¹² Kai kóso n weesi, pisoí kulúí pííma pee nkpó melós anyá pinyáni n hápó, api kóm te Yeesu ye Yerusalem-i sónepó.

¹³ Api pinnéí atenepai kpasi api síka apí ne u tépei, pin cáái re:

Osanna! Ani uyee n sánti ne Upííma rinyiri ritaáse.

Uyee Isirayeli pikó uyóopi.

¹⁴ Yeesu uu keminaapipi kenýine yenu, uu kekecáá tone yare kai n wólaalẽ te:

¹⁵ Nó Siyó kuyu pikó,

iwame íi kape nó wa.

Ani ripáí, nóunéyóopi yee nní keminaayaha kepipi kecáá tũ

un ne weme.

¹⁶ Upipiretiki apí pee lelee n wai asei kó kelene. Amá ke Uléécaá uu Yeesu ríyu n waise kapi pee léise re ã ke pisoí api nní u n wa kaí pee meke-e-me ukecáá wólaalẽ.

¹⁷ Pẽ nnéí pee pee Yeesu kekúrí ní we kumúnjé kpe-i kuú pee Lasaa nhóre-i n see uu léseri uu kó pikpókpó kémee u yukuse, api ã kapi n yé pisoí keenké.

¹⁸ Lã nnya ke pisoí riwúí ari pitépei u ha. Pisoí ye pee kónle re u mewaisanja mẽ wale.

¹⁹ Pifarisi api pee símaane re: Nó nyáni re méwoo kani wai. Pisoí nnéí pee nní u tikilẽ.

Pikireki pinyine ye la piké Yeesu yẽ

²⁰ Pikireki pinyine pó ne kó pee anyá kumúnjé kpe-i pepée Yerusalem ní ha piké ha Uléécaá yáási kecõpe wele.

21 Api Kalilee ketě-pɔ Petisayita ukó Filipu kekúrí nyɔ́sɔ́pɔ api u maa re: Urósáa, tɔ pɛ́e la re tɔkɛ́ Yeesu yě.

22 Filipu uu sɪ́ uú ha lɛ́ Antiree sɪ́misi, piketé apí ha ne Yeesu sɪ́misi.

23 Yeesu uu pi pɛ́e re: Li nkpéni itunɛ tula re Usoi Kɛpípi keké ríyu yě.

24 Asei kecáá, ké nɔ́ sɪ́misi re tilukɛpípi tinsá n loó tiké kpu, timɛcire kari ye n we. Amá tin n kpu, ti ye apípi kulúí marile.

25 Nkó ye unfaa ní la yé kam uu n fómni. Amá nkó ye úu ketě nté unfaa n kpísi uké waise linyine, úu n fómninɛ, amá nfáa tenɛciré kuu yénunɛ.

26 Uye un n la uké pikéi né wa, uké né n tikilɛ́. Kei kam ní we ke unékéikó pɔ́ɔ kɔ sɔ́nti uké n we. Uye un pikéi né n wai, Sáa yé ríyu u waise.

Yeesu ye unkpɔ nsimé sɪ́misi

27 Lɛ́ memáá, Yeesu uu pɛ́e re: Tinépɔ́ ye nkpéni caailɛnɛ. Né nkpéni re íye? Te Sáa, kape tíye ké ntóosi itunɛ nnyí kémɛɛ lompɔ́ né? Lɛ́ nnya kam kɔ pɛ́e ka.

28 Sáa, a ripónyíri ritaáse! Kei ke metě menyine ame keyómɛcaa-pɔ leemɛ ame re: Ne pítaáse ri masile, né kɔ pítaáse rikpáne.

29 Písoi pɛ́e kei n cápínɛlɛ́ api lɛ́ kom api re: Ikónɛ ye ɛ́mureí. Píɔ́ api re: Uléécáatumɛ unyine ye ne u sɪ́misi!

30 Kei ke Yeesu uu pɛ́e pi maa re: Ai né nnya ke metě mmé ame léemɛ, amá nɔ́ nnya ye ni.

31 Nkpéni ke itunɛ ii tu re piké ne ketě nké písoi túhaanɛ. Nkpéni ke itunɛ ii tu re piké ketě uyɔ́pi lakase.

³² Amá kumújé kpe-i kapi keléécaá né n síkane, né né tíyese písoi nnéi api kenémee weri.

³³ Nkpó mmē kuu n sǒnti uké ń kpu nsímé kuu lē pi símisi.

³⁴ Písoi pēe n cápinelē api u pēse re: Tó irósé ritelé-i kéenle re mesére ke uyē ke Uléécaá uu n wéee uu yé nfáa m má. Yo nnya ke pǒo pēe re: Li pise re piké Usoi Kepipi keléécaá risíka? Wóo pēe nkpéni Usoi Kepipi kē?

³⁵ Yeesu uu pi pēse re: Metéi ye kǒ ne nókenécǒpe welē. Amá áme pēe nánaine. Ani nkpéni ke metéi áme nní ń we n sǒne, kuḡmaha áku kape ne nó rinkáikái nnya. Nkó yee kuḡmaha-i n sǒne úu nyu méye kuu sí.

³⁶ Lē nnya, kani nkpéni nní metéi m má, ani ne kefa me tene nǒké ne m pansē metéi sipipi nnya.

Ke Yeesu uu lē pimáa m masí, uu tǒmpǒ uú ne ketaa pi wai uú ha pésu.

Pisui fi ápi Yeesu ne kefa tene

³⁷ Mpá kuu mēwaisaḡa kulúí pikeyu-i n wapisi, ápi ḡmurei piké ne kefa u tene.

³⁸ Lē ke antepu Esayi uú pēe mekēe m ma kai lē wa re:

Upíima, wóo ntósímé kari n símisi ḡmurei?

Uye ke Upíima uu unnaḡe kuú ne n keisi nyíse?

³⁹ Lelēe n tíyese kápi yé ne n fe piké ne kefa n tene yee lē ke Esayi uu kǒ m maa re:

⁴⁰ Uléécaá ye pi nyiinsēle re ápi kape ne n nyáni nnya.

U pimesǒhǒ yariile re ápi kape ne líka aseí n kǒ nnya. Insá lē, pi yé ukeméé ha uu pi pǒise.

41 Ke Esayi uu Upiima meyoopi n ye nnya kuu fe uu le male.

42 Mpa ne le, Pisufi piweese keope, meya ye pee ne kefa Yeesu tenele. Ama Pifarisi nnya, api ye pee pisei keope le ma re pi ye kuyomeyahaalee-i pi lakase nnya.

43 Pi pee lala pisei pike ye riyu pi waise ai tosu ke Uleeca uu ye riyu pi n waise.

Yeesu ye unsime ne ketahai rikene

44 Le memaa, Yeesu uu pee caai re: Nko yee ne kefa ne n tene uu ne ne neman kefa tene. Asei kecaa, uyee ne n tumme kuu ko ne kefa tene.

45 Nko yee ne n nyani ye uyee ne n tumme nyanile.

46 Ne meteli le. Ne keti kecaa kale re uyee ne kefa ne n tene uu kape kujmaha-i n we.

47 Uye un nnesime n ko unsa n tintiki, ai nee ne u tuhaanene. Am keti kecaa ka re ke ne pisei tuhaane, ama ne ka re ke piriyu lo.

48 Nko yee ne ni ye, uu ko nnesime pakarelle ye utuhaane male. Nsime mme kam nni n simisi mee ha ne keyaa taro ketuje u tuhaanene.

49 Ai kenemune cire kam ne simisi. Ama, Saa yee ne n tumme yee uricuruu le kam ye n simisi ne le kecaa kam ye n cese ne forii.

50 Ne ko nyu re le kuu n forii ye nfaa tenecire hele. Le nnya, ne ye le kam n simisi simisile yare ke Unesaa uu ne ni forii.

13

Yeesu ye upipiretiki ana heere

¹ Lin ne weesine pike ne nkpo melo anyali, Yeesu un nyu re uituje ye tule re uke keti nke kecaa yisi

uké Usáa-i pele, uu pɛɛ upisoɪ pɛɛ ketē kecáá ní we un pi la, meýánsei píla kpá ne kété-pɔ.

² Kai nnyóó n wa, u ne upipiretiki pin tū pin iluke le. Kuníri pón Simóo Isikariyóoti unmánɛ Yutasi kefa-i piwai masí re uké u tí uké upilaarɔ pa.

³ Yeesu ricuruu ye pɛɛ nyule re Sáa Uléécaá kémɛɛ kuu léeri, ukeméé kuu kɔ pele, un kɔ nyu re Sáa Uléécaá ye nípá yo uanipe-i wale.

⁴ Uu pɛɛ keluke-i yisi uu ukutukanka cícaá mahani uu kúpɔpɔú kpísi uu kehale-i té

⁵ uu pɛɛ limemáá kucári maa kunyine-i míni súúni, uu upipiretiki ana pihɛɛre loni, uu kɔ ne kúpɔpɔú kuu kehale-i rinté pitinnente loni.

⁶ Uu Simóo Piyɛɛ tulu, uyɛ uu u maa re: Pó Upíima, ái póó yé pɛɛ meníɛ né ána hɛɛre!

⁷ Yeesu uu pɛɛ u pɛɛ re: Aa lɛ kam nní n wai aseɪ kómɛi kelene. Amá pó kam aa kepire kom.

⁸ Piyɛɛ uu u maa re: Ai we kpáráa re póké né ána hɛɛre. Yeesu uu u pɛɛ re: Nensá kɔ pó n hɛɛre, tó ne mpó ári yé fe tóké linyine ripéne.

⁹ Kei ke Simóo Piyɛɛ uu pɛɛ u maa re: In lee ni, ái ána nmanɛ kaa yé né hɛɛre, Upíima, ne anípe ne ríyu kaa yé ne ripéne!

¹⁰ Usoi nkó yeɛ piwóle ní masí úu ye kɔ n wéési uké piwóle rikpá. [Insá ána kuu yé hɛɛre.] U uipiɛ nnéi wólele uu funi. Nó ne piwóle masile ani funi, amá ái pɛɛ nónnénéí.

¹¹ Yeesu ye pɛɛ uyɛɛ piláarɔ anipe-i u n wainɛ pinyuwe máálenle. Lɛ nnya kuú maa re: Amá ái pɛɛ nónnénéí kani wóle ani funi.

¹² Kuu upipiretiki ana pihɛɛre ní masí uu kɔ ukutukanka cícaá pitane pɛɛ, uu keluke-i ketóne pele,

uu pi pise re: Nɔ lɛ kam nní nó n wa asei konle nní?

¹³ Nɔ né sélei re Ucélaa ne Upíima. Nɔ alari mále. Ne mesei lɛ le.

¹⁴ Néε nní Nɔunépiima ne Nɔunécélaa. Néεn ána nó n hεere, li pise re nóóké ye kɔ nómenécɔpecire ána hεerentεe.

¹⁵ Ne lɛ nó nyísele nóóké ye kɔ ne n wapaane yare kam nó n wa meɔ nnya.

¹⁶ Asei kecáá, ké nó símisi re ukεikó úu ye ukεisaa n fe. Utume úka úu ye uyεε u n tū n fe.

¹⁷ Nɔ nkpréni lɛ nnéi nyule. Nɔ kpére likecáá sónε, nó nkíηniηe yɛ.

¹⁸ Ai nónnénéí kamí ne mánε. Ne pɛ kam n wée nyule. Amá li pise re leleε Nléécaasimé ritelé-i n wólaalɛ liké wa. Leleε re:

Tó ne uyɛ tɔɔ ricáripí rise-i iluke n le ye ne né pansε.

¹⁹ Ne nkpréni nsímé mmú nó símisile nké kelene kam. Nn píyεi n ka, ani pεε ηmurei re née mprá píyεi uwee.

²⁰ Asei kecáá, ké nó símisi re uyεε unétume ní yɔsí ye né yɔsile. Uyεε kɔ né ní yɔsí ye uyεε né n tumme yɔsile.

Yeesu ye símisi re Yutasi yé pílaarɔ anipe-i u wa (Matiyee 26:20-25; Mariki 14:17-21; Luki 22:21-23)

²¹ Kε Yeesu uu anɔɔ nyɛ pimáa mí masí, uripɔɔ ari caai uu re: Asei kecáá, ké nó símisi re nókenécɔpe unyine yé pinélaarɔ anipe-i né wa.

²² Kei ke upipiretiki api pεε síyu-i pinyáneine lɔ pin píseine re úye kuú ne mánε?

²³ Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki keɔpe use kuú pεε meyá ní la un ukεcáá finu.

24 Simɔɔ Piyee uu ukuwée-mẽ paípa uu u pise re úye kuú ne máne.

25 Kei ke uyẽ uu peee Yeesu kecaá finepa uu u pise re: Upíima, úye kaá ne máne?

26 Yeesu uu u peese re: Né kekponópi iyéhe rita. Uyẽ kam ke m pane, uyee lo. Uu peee kekponópi iyéhe ta uu Simɔɔ Isikariyɔɔti unmane Yutasi ke pa.

27 Ke Yutasi uu kekponópi kẽ lẽ ní yási, Setani uu u loni. Yeesu uu peee u maa re: A ha mekee lẽ kaa mewai m má wa.

28 Pẽ nnéi peee keluke ke-i ní we kecɔpe úka úu kɔ yo nnya kuu lẽ u ma.

29 Yutasi yee peee pikuwóɔlɔ múlẽ. Lẽ nnya ke pimɛyã api musí re Yeesu ye u pisele re uké ha lẽ kai anyá kémee pi m pise lo. Picɔ pɔɔ músu re née u u maa re uké linyine kpísi uké píwekɔɔ pa.

30 Yutasi uu kekponópi kpísi uu mese ne mese leepa. Likumúné kpe-i, lin kesine wa.

Isé fale kecaá nsímé

31 Ke Yutasi uu piléepa m masí, Yeesu uu re: Li nkpéni Usoi Kepipi ríyu waise, ai kɔ kẽ nnya Ulééca pɔ kɔ ríyu waise.

32 Lin uyẽ nnya Ulééca ríyu n waise, Ulééca ricuruu yé kɔ uyẽ ríyu waise. Ai kɔ nánaine uké ne lẽ n wa.

33 Sinépipi, nkáripí kam kɔ nókenémee pitóne kpáne. Nó kam ani né wéési. Yare kam Pisuífi pimáa m masí re: Ani yé fe nɔké kei kam n sí ha, limɛɔ kam kɔ nkpéni nó maane.

34 Isé fale kam nó pálẽ te: Ani n lakaane. Nɔké kɔ n lakaane yare ke née nó ní la meɔ.

35 Nɔn n lakaane ke nɔpá úye uu yé yé te nɔ pinépiretiki le.

Yeesu ye simisi re Piyee yé u kési re úu u nyu

36 Simɔ Piyee uu pee u pise re: Yei kaa sí, Upíima? Yeesu uu u pese re: Áa yé nkpáni fe póké kei kam n sí ha, amá pɔ kam aa kepire né tíkipɔ.

37 Kei ke Piyee uu kɔ u pise re: Yo nnya kám yé fe ké nkpéni pɔ ritiki, Upíima? Te in nkpɔ ye mu, né mpókɔ kpu!

38 Yeesu uu u pese re: In te nkpɔ ye mu, pɔ nnékɔ kpu, née yo? Asei kecáá, ké pɔ simisi re icá iké kelene n kooi, pɔ kési metaani re áa né nyu.

14

Yeesu yee ncee kapi ye ne Saa Uléecaa-i ní ha

1 Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Nórínépɔ ári kape n caailé. Ani Uléecaa ne kefa tene ani kɔ né ne kefa tene.

2 Sitóné ye Unésáa keyɔ-i kulúí wele. Ne sinle ké ha ketóné nó nyóónse. Insá pee lé, am yé pee nó simisi re ne sinle ké ha ketóné nó nyóónse.

3 Nen n ha ketóné pinyóónse nó m masí, ne peerile ké nó kpísi ké ne ripéne, nóóké kɔ ne kei kam ní we n we nnyá.

4 Nɔ kɔ kei kam n sí ncee nyule.

5 Tomaa uu pee u maa re: Upíima, ári nyu kei kaa n sí, íye kari yé wa tóké ne lincee n nyu?

6 Yeesu uu u pese re: Née ncee, née nsímései, née nfáa. Uka úu we yee yé Saa Uléecaa-i ní ha kái né kuú ne ritiki.

7 Nɔn pee né n nyu, nó pee kɔ Unésáa n nyu. Kaí ne neni n kpísi, nɔ u nyule ani kɔ u yenu.

⁸ Filipu pɔɔ pɛɛ rɛ: Upíima, pɔ kpére Sáa ró nyíse, lɛɛ nɛ ró piyɛ.

⁹ Yeesu uu u maa rɛ: Filipu, hái ái neni-me ke tó nɛ nnɔ́ arí we, áa kɔ pɛɛ né nyuu? Nkó yɛɛ né n yé yɛ Unésáa yɛnlɛ. Iye kai wa kaa pɛé nɛ maa rɛ ké Sáa nó nyíse?

¹⁰ Aa nɛ kefa tɛnɛ rɛ tó nɛ Unésáa yɛ pénélenlɛ, nɛn ukɛmɛɛ we uyɛ un kɔ kenémɛɛ we née yo? Nsímé mmú kam nní kɔ n símisi nín kenémɛɛ léeri. Amá Sáa yɛɛ kenémɛɛ ní we yɛɛ umɛwai wai.

¹¹ Ani nɛ kefa tɛnɛ rɛ nɛ Unésáa kémɛɛ wele, Unésáa pɔɔn kɔ kenémɛɛ we. Mpá nɔnsá nɛ lɛ kefa n tɛnɛnɛ, ani nɛ lɛ kam n wai nnya kefa né tɛnɛ.

¹² Asei kecáá, ké nó símisi rɛ nkó yɛɛ nɛ kefa né n tɛnɛ pɔ́ né kɔ menéwai mɛɔ wa. Ticuruu u yé menékó metónjé-tónjé wa rɛ Unésáa kémɛɛ kam tósu nnya.

¹³ Lɛ nnéi kani yé nɛ rinényíri m pise, nɛ li wainɛ Sáa uké nɛ Kepipi nnya ríyu yɛ.

¹⁴ Nɔn yɛ yo mpuri nɛ rinényíri m pise, né nó li pa.

Tinɔ́ meyekei rɛ Uléécaa yé Nfáasɔnɛ pame

¹⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Nɔn né n la, nó yɛ inésé ritiki.

¹⁶ Nɛ́ né pɛɛ Sáa we rɛ uké Ucomɛ nó pa uké mesére nókenémɛɛ n we.

¹⁷ Uyɛɛ nní nsímései Nfáasɔnɛ. Ketɛ nké pisoí ápi yé fe piké n yɔsí. Ápi n nyáni, ápi kɔ n nyu. Amá nó nɛ n nyulɛ rɛ n nókenékúrí we. Nó nɛ mmɛ né ripéne nní nɛ nókenémɛɛ n we nnya.

¹⁸ Am nómenécíre yáne yarɛ sikúmampipi. Nɛ nókenémɛɛ pɛerilɛ.

19 Li tise nkáripí, ketē nké písoi ápi yé ppe piyéne né rikpá. Amá nǒ né né yé te ne nfáa mále nnya. Nǒ ne kǒ sǒntile nǎké nfáa m má nnya.

20 Likéyaa kē kani yé céri re tó ne Unésáa ye pénélenle, nen ukemee we, nǒon kenémee we, néen kǒ nǒkenémee we.

21 Nkó yee inésé mí múlǐ un i tikilǐ yee né la. Unésáa yé kǒ uyee né n la n la. Nǐ né kǒ u n la am kǒ menécíre u nyíse.

22 Yuuti, áí Yutasi Isikariyǒti, uu u maa re: Upíima, íye kaa yé mepócíre rǒ nyíse áa yé ppe ketē nké písoi mepócíre nyíse?

23 Yeesu uu u pese re: Uye un né n la, u yé nnésímé rimúlú. Unésáa yé u n la. Tó ne Unésáa ari ukékúrí sí, arí ha ukeméé n we.

24 Nkó yee úu né n la úu ye nnésímé rimúlú. Nsímé mmú kam nní nǒ n símisi n n kǒ ppe kenémee léeri, amá Sáa yee né n tumme kémee le.

25 Kumúhǐ nkú-i ke tó ne nnǒ ari nképéni nní n we kémee kam lǐ nǒ símisi.

26 Nǒunécome yee nní Nfáasone ke Sáa Uléécaa uu ne rinényíri m pámene. Mme mee nǐpá yo nǒ céésine nn kǒ lǐ nnéí kam nǒ n símisi nǒ léise.

27 Ne nképéni nkíhnihe ne nǒ riyá. Nnékíhnihe kam nǒ n he. Ai sisoipipi mehe meco kam nǒ he. Nǒrinépǒ ári kape caai, iwame íi kape kǒ nǒ n we.

28 Yare kam nǒ mí maa re: Né nǒ riyá am ha kǒ nǒkenémee ppeeri. Nǒn né n la, kam nní Unésáa kémee n sí, li yé ppe nǒ n láárúle re ne ukemee sí nnya. Unésáa ye né fele.

29 Ne nsímé mmú nnéí nǒ símisile nké kelené kam te nn píyei n ka, nǎké ne kefa n tene nnya.

³⁰ Am nkpéni ne meyá pisímé nó kpáne. Ketē nké uyɔ̀pi ye wemele. Uu rínanje ríka kenécáá má.

³¹ Amá ketē nké pisoi piké ne n céri re ne Sáa lalé nnya kam ye lē kuu ye né m ma wa. Ani nté yisi tóké ncée kpísi.

15

Yeesu yee fiinyi kulée

¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Nē ne fiinyi kulée riyíkí le, Unésáa yee kuute.

² U ye nípá nlése rí-ye mee kenécáá n tóraalē rín ye pree mári rikéle uu kɔ iyee m máru héru, ii pree meyá pimáre kpá.

³ Icélaa nnyí kam nní nó m pa ye pihéré nó masile ani pree nkpáni cáká-cáká.

⁴ Tóké m pénelē nɔn kenémee we yare ke née nókenémee rí we meɔ. Nlése nnsá ne kulée n toraalē, rín ye fe nké mmecire n we nri ne apipi maru. Limɔ ke nɔ́ ani yé fe nóké linyine yoriye nansá ne né m pénelē.

⁵ Née kulée riyíkí, nóo ilése. Nkó yee ne né m pénelē un ne we yare ke née ukemee rí we meɔ yee ye linyine yoriye. Insá né, áni yé fe nóké apipi torési.

⁶ Uye unsá ne né m pénelē uké ne n we, pi ye ketahai-mempɔ u fómpɔle yare nlése, uu kóosi api pree ilése kóima iyē cápine api nna sé íi toré.

⁷ Nɔn ne né m pénelē nɔn ne kenémee n we, nnésímé nn kɔ nókenémee n we, ani ye lē kani rí la pise, pi yé nó li pa.

⁸ Nɔn apipi meyá n torési, nɔ lē nyísele re nɔ pinépiretiki le. Unésáa uu pree ríyu yenu.

9 Ne nó lalɛ yarɛ kɛ Sáa uu né ní la mɛɔ. Ani níla mmɛ kɛmɛɛ n we.

10 Nɔn inɛsé m múílɛ, nnéla kɛmɛɛ kani lɛ we yarɛ kam Unésáa isé rimmúlú am pɛɛ unla kɛmɛɛ n we mɛɔ.

11 Ne lɛ nó símisilɛ nɔké ne menéɔ mpóɔnare m má, nónnépóɔnare nké kɔ n we ne nketɔ-pɔ nnya.

12 Isé iyɛ kam nó m pálɛ yɛɛ rɛ: Ani n lakaane yarɛ kam nó ní la mɛɔ.

13 Lɛlɛɛ n fe kɛ usoi uu yɛ ne n nyíse rɛ u níla píima mále yɛɛ rɛ: Usoi uké unfaa cire kpísi uké upisane riyu kecáá hɛ.

14 Nɔn yɛ lɛ kam nó m píse n wa, nɔ pinésáne lɛ.

15 Am nkpéni píséi nó kpáne rɛ pikéikó. Ukeikó úu yɛ n nyu lɛ kɛ ukeisaa uu n wai. Lɛ nnéi kɛ Unésáa uu né n nyíse kam nó céesi. Lɛ nnya kam nó sée rɛ pinésáne.

16 Ai nóɔ né wée, néɛ nó wée am nó tum tɛ ani n ηme ani ha pikéi wa liké yóriyɛ nípa píyeyi-pɔ. Lɛ kɛmɛɛ, Unésáa yé pɛɛ lɛ nnéi kani yé ne rinényíri u m píse nó pa.

17 Lɛ nnya, lɛ kam nó m píse yɛɛ rɛ ani n lakaane.

Ketɛ nké pikó yɛ Yeesu ne upipiretiki ipuri yulu

18 Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Ketɛ nké pikó pin nóinépurɛ n yulu, ani ceri rɛ inépurɛ kapi mɛfoí yé kelɛɛ.

19 Nɔn pɛɛ ketɛ nké pikó, pi yé pɛɛ nóinépurɛ n la rɛ nɔ pipikó nnya. Amá káni nní ketɛ nké pikó, am kɔ nó wée, nó ne pɛ áni pɛɛ líka pénelɛ nnya, ápi pɛɛ nóinépurɛ la.

20 Ani rinóɔ tɛ kam nó m ma léise rɛ: “Ukeikó úu yɛ ukeisaa n fe. Pin né n wéékuselɛ, ani n nyu rɛ pi

κὼ νό wéékusene, pin ye nnésímé rimmúlú, pi yé κὼ νό nkó rimúlú.”

²¹ Amá nḗ nnya kapi lḗ nnéi nó waine, kápi nní uyee né n tumme n nyu nnya.

²² Nensá pḗe n ka, nensá pḗe κὼ pi n símisi, ápi yé pḗe akópe m má. Api nkpéni nka má piké ne piakópe yarii.

²³ Nkó yee inépurí n yúlu ye κὼ Unésáa ipurí yulule.

²⁴ Nensá pḗe pikecḗpe mewai n wapisi ke úka mpurí úu n wailḗ, ápi yé pḗe akópe m má. Amá pi nkpéni me yenle api κὼ pḗe tó ne Unésáa ipurí yulu.

²⁵ Lelḗe piisé kḗmee n wólaalḗ liké ne n wa nnya kai lḗ wai. Lelḗe re: Méwoo kapi inépurí yulu.

²⁶ Ucome yee n sónti yee nní nsímései Nfaasone kamí ne Sáa rinyiri nókenémee n tumtine. Sáa kḗmee kuu léeri uké kenécáa aseéra lese.

²⁷ Nḗ né kenécáa aseéra lese re tó ne nnḗ tóo hái kékoraane-me we nnya.

16

¹ Ne lḗ nó símisile re áni kape ne Ulééca ncee kḗmee ní loó nnya.

² Pi yé kam api ayómeyáhaalee kḗmee nó lákase. Ticuruu li kumúnḗ kunyine-i sónti ke usoi uu yé un nó n kpu, uu m músu re Ulééca kuu lḗ inyóonse wai.

³ Kápi pí kai Unésáa nḗe nḗ n nyu nnya kapi lḗ waine.

⁴ Ne lḗ nó símisile re lin n ka lin lḗ n wai, nḗké ne n léise re ne nó símisi nnya. Tó ne nnḗ tóo pḗe we nnya kám hái kékoraane-me nó símisi.

Nfaasone pikei

⁵ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Uyee né n tumme kémee kam nkpéni nní tósu, nó úka úu kə né pisene re: Méye kaa sí?

⁶ Kam lē nó n símisi nnya ke nóanépó aa lē meyá caai.

⁷ Mpá ne lē, né nsímései nó símisi: Nen n tómpə, li yé nó rilaa ai tósu. Li we re nensá n tómpə, ucome úu pee nókenémee sónti. Amá nen n tómpə, né nó u tumme.

⁸ Un píyei n ka, u yé ketē nké pisoi akópe pi nyíse. U yé kə lē kapi ye n sée re aseí ne lē ke Ulééca u yé ne usoi n túhaane pi símisi.

⁹ Piakópe ye nnyé re ápi ne kefa né tenelē.

¹⁰ Asei nyee re Unésáa-i kam sí, áni kə piyéne né kpáne.

¹¹ U yé lē ke Ulééca u ye ne usoi n túhaane pi símisi. Lelée re u ne ketē nké uyəopi pitúhaane masile.

¹² Ne nsímé meyá mále ké nó símisi. Amá nke mee pikome yé nkpéni ne nó pəlesi.

¹³ Nsímései Nfaasone mmē nn píyei n ka, n yé tíyese ani nsímései nnéi kóm. Ai nnnəe cire knn ne símisine, amá lē nnéi knn n kō knn nó símisine, nn kə lelee masí kepire n waine nó símisi.

¹⁴ N sóntile nké ríyu né waise. Li we re mmē kam n símisi knn sónti nké nó ritéjse.

¹⁵ Lē nnéi ke Unésáa uu m má ye linékó le. Lē nnya kamí maa re mmē kam n símisi ke nsímései Nfaasone mmē nn sónti nké nó ritéjse.

Mpóocaai yé kam nn pansə mpóona re

16 Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Li tise nkáripɪ, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripɪ kpáse, ani kɔ piyéne né kpá.

17 Kei ke upipiretiki keɔɔpe pinyine api peɛ pipísɛine lɔ tɛ: Nsímé mmú kuu nní ń símisi aseɪ rɛ íye? U rɛ: Li tise nkáripɪ, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripɪ kpáse, ani kɔ peɛ piyéne né kpá. Li we rɛ Unésáa-i kam sɪ.

18 Lɛ kuu nní ń maa rɛ “li tise nkáripɪ” aseɪ rɛ íye? Ari nyu lɛ kuu n símisi.

19 Yeesu un nyu rɛ pi lalɛ piké nsímé u pise, uu peɛ pi maa rɛ: Nɔ nómeneɔɔpecíre písɛine rɛ ne maa rɛ “li tise nkáripɪ, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripɪ kpáse, ani kɔ peɛ piyéne né kpá, née yo?”

20 Asei keɔáá, ké nó símisi rɛ nó kam ani ye téni nɔanéɔ́ɔ aa kɔ caai, amá ketɛ nké pikó pin nkínniɛ kémeɛ we. Nó kam ani mpóɔcaai kémeɛ n we, amá nónnépóɔcaai yé kam nn panse mpóɔnare.

21 Unósi yèè un kémare-i n we, uripɔɔ yèè n caailenle rɛ ituɛ ye tu rɛ uké íwe píima li nnya. Amá un pimáre m masí, uu uiwe palei. Li ye u n láárúle rɛ u kewá mari nnya.

22 Limɛɔ ke nɔ́ apɔɔ aa kɔ nkɔpéni caailɛ. Amá ne sónti ké kɔ piyéne nó rikpá, nɔanékiɛ aké peɛ níɛsi, úka úu yé kɔ fe uké mpóɔnare mmɛ nó lese.

23 Ani likeyaa kɛ níka pipise kɔ né kpáne. Asei keɔáá, ké nó símisi rɛ Sáa yé lɛ nnéi kani yé rinényíri ne u n we nó pa.

24 Háɪ ne neni-me áni kahane rinényíri ne linyine n we. Lɛ nnya, ani ye we uké nó he nónnépóɔnare nké n we ne nketɔ-pɔ.

Yeesu ye ketɛ keɔáá nnaɛ nnéi feriyɛ

25 Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Sinyárū kam̄ ne nsímé nnéí nó símisi. Kumúnjé kunyine yé kam̄ ám̄ yé pɛɛ lē nó n símisi, amá am̄ ye pɛɛ Sáa kecáa nsímé nó símisi kpáii.

26 Nó ha likeyaa kē tinényiri ne linyine Sáa we. Am̄ maa re né nń nnya u risuúluse.

27 Kani né ní la nnya, Sáa ricuruu ye kɔ nń lalɛ, ani kɔ ne kefa tene re Ulééca kémɛɛ kam̄ léeri nnya.

28 Sáa kémɛɛ kam̄ léeri kam̄ ne ketē kecáa ka. Ne nkpéni lē ketē nté yisilɛ ké Sáa kémɛɛ pɛɛ.

29 Kei ke upipiretiki api pɛɛ u maa re: Pɔ nkpéni ró símisilɛ lin kpáii, áa nkpéni ne sinyárū tó símisi.

30 Tɔ nkpéni cérilɛ re pɔ m̄pá yo nyulɛ, ái nkpáni we piké nnyine pó pise. Lē nnya karí ne kefa tene re Ulééca kémɛɛ kaa léeri.

31 Yeesu uu pi pɛɛ re: Nɔ nkpéni ne kefa tenele, néɛ yo?

32 Kumúnjé kunyine yé kam̄, ticuruu ku pikáme masilɛ, kani yé mekó mekó rinkpii ani menécire yá. Amá ám̄ menécire we, Sáa ye kenékúrí wele.

33 Ne lē nnéí nó símisilɛ re ani ne tó ne nnń kupénecɔ kémɛɛ nkin̄nīn̄e-i n we nnya. Nɔ sóntilɛ nɔké ketē nké kecáa íwe píima ne m pansente, amá ani n kahari, ne ketē kecáa rinān̄e nnéí piferiye masilɛ.

17

Yeesu ye upipiretiki kecáa keyóme yáasi

1 Ke Yeesu uu lē písímé m̄ masí, uu pɛɛ keléécaam̄ werí uu re: Itun̄e ye tula, Sáa. A Kɛpópipi ríyu waise, kē keké kɔ pń tíyu waise.

² Pɔ sisoipipi nnéí kecáá rínanɛ ke hele re keké pẽ nnéí kaa keanipe-i n wa nfáa teneciré he.

³ Nfáa teneciré mee piké pɔ cérí re mepócíre pɔɔ Uléécaá sei, piké kɔ Yeesu Kírísi kaa n tumme ceri.

⁴ Ne ketě kecáá ríyu pɔ waisele am kɔ pikéi kaa né n forii wai.

⁵ Lẽ nnya Sáa, a nkpeni kepóyu-i ríyu tẽ kam pɛe kepómee m má aa kelenɛ ketě nké wai né waise.

⁶ Ne tíyesele písoi pẽ kaa ketě kecáá n lése aa anénípe-i wai api pɔ cérú. Pɔɔ pɛe pi te, aa pi kpísi aa anénípe-i wai pin mpósímé múlẽ.

⁷ Pi nkpeni céríle re kepómee ke lẽ nnéí kaa né n pa ai léeri.

⁸ Nsímé mmẽ kaa né n pa kam pi símisi api ñmurei api kɔ meyíkíyiki cérú re kepóméé kam léeri, api kɔ ne kefa tenɛ re pɔɔ né tumme.

⁹ Pẽ kecáá kam pɔ yáási. Ai ketě nké pikó kecáá kam yáási, amá pẽ kaa anénípe-i n wa kecáá kam pɔ yáási re pɔɔ pẽ te nnya.

¹⁰ Pɔɔ lẽ nnéí kam m má te. Néé kɔ lẽ nnéí ke pɔɔ m má te. Lelɛ kɔ nyíselẽ te pɔ pikemee ríyu né waisele.

¹¹ Am kɔ nkpeni ketě kecáá we, amá pẽ ne kɔ ne kekecáá wele. Kepóméé ke néé tósu. Sáa Uléécaá, Uléécaá yeé úu akópe m má, a pi rimúlú piké rinóɔ rise m má yarɛ ke tó ne mpó ari m má meɔ.

¹² Ke tó ne pẽ arí pɛe n we, tipónyíri kam pɛé ne pẽ kaa né rimmúise kecáá paílẽ. Ne pɛe pikécáá ripaile n̄sɔne, piuka úu pɔ, insá uyẽ kai n waimɛ re uké pɔ yarɛ kai Nléécaasímé ritelé kémee n wólaalẽ mecirɛ.

¹³ Ncée-i kam nní lẽ we nen kepómee tósu. Kumúhɛ nkú-i kam nní ketě kecáá n we kelenɛ nnya kam lẽ pi símisi re mpóɔnarɛ kam m má nké pi wa

ne nketo-pɔ.

14 Nĕ ne mpósímé pi céesile ketĕ nté pikó api piipuri yulu re ápi ketĕ nté pikó, yare ke nĕ́ ám kɔ ketĕ nté ukó nnya.

15 Am pó welu re a ketĕ nké kecáá pi yukuse, amá ne pó welu re a pikεcáá ripaí ukpááree Setani úu kapε pi rica.

16 Api ketĕ nté pikó, yare ke nĕ́ ám kɔ ketĕ nté ukó meɔ.

17 A nsímései kpísi áá ne pi pansese pipókó ne kĕto-pɔ. Mpósímé meε aseí.

18 Yare kaa ketĕ nté písoi kĕmeε né n tū meɔ ke nĕ́e kɔ ketĕ nté písoi kĕmeε pi tū.

19 Ne pĕ nnya menécíre kpísile am pó pa re nsímései nké tíyese pĕ póké kɔ pimεcire kpísi piké pansese pipókó.

20 Ai kɔ pĕ ŋmane nnya kam pó welu, amá pĕ kapi n sánti piké nsímé rin-yóó piké ne kefa né tene nnya kam pó welu.

21 Ne pó welu re a tíyese piké rinóó rise wa. Yare ke pó Sáa, aa kenémεε ní we néen kɔ kepómεε we, pĕ piké kɔ m pénelĕ pin ne keróméé we ketĕ nté pikó piké ne n céri re póó né tumme nnya.

22 Meyóopi mĕ kaa né ní he kam pi he piké ne rinóó rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meɔ.

23 Ne ne pi pénelenle nen ne pikεmeé we, pón kɔ ne nĕ́ pénelĕ pɔn ne kenémεé we. Lĕ kĕmeé kapi yé fe api rinóó rise m má ne kĕto-pɔ, ketĕ nté písoi api kɔ ne ceru re póó né tumme, pɔn kɔ pi la yare kaa né ní la meɔ.

24 Sáa, ne la re pĕ kaa né rimmúise piké ha kei kam ní wene n we, piké ne meyóopi mĕ kaa né n he n yé

nnya. Póo né me he re pò né lalɛ aa kelɛnɛ ketɛ̃ wai nnya.

²⁵ Sáa aseɪ ute, ketɛ̃ nké pikó ápi pò nyu. Amá né nɛ pò nyulɛ, mpí pòo kò ceru re pòo né tumme.

²⁶ Nɛ tíyɛsɛlɛ ápi ripónyíri ceru, nen kò we nen wai re piké picére ti rikpá, ríla mmɛ kaa né rí la nké nɛ pikeméé n we ké kò nɛ pi m pénéɛ̃ nen nɛ pikeméé we nnya.

18

Yeesu metinɛ

(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ pisímé ní masí, u nɛ upipiretiki ápi yisi ápi Seturɔɔ kefanɔa metéɲ-mɛ sɪ́ ápi ha keléécare kenyinɛ kee kei rí we kémɛɛ lompo.

² Yutasi yɛɛ Yeesu n yáá yɛ kei nyulɛ. Yeesu nɛ upipiretiki yèè pɛɛ kei mesére cápinɛɛ.

³ Kei kɛ Yutasi uu yisi uu pisóóca kpísi uu kò Uléécaá keyo piméré kɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóonse n wa piwééɛ nɛ Pifarisi ápi n tumpo nɛ péne, pin iyúipukɛ nɛ sífiráa nɛ itòpilū muleilɛ̃.

⁴ Yeesu yɛ pɛɛ leɛɛ u n wainɛ pinyuwɛ mááɛnɛ, uu pɛé nɛ nyósópɔ uu pi pise re: Úyɛ kani wéési?

⁵ Ápi u pɛsɛ re: Nasareti ukó Yeesu. Uu pɛɛ pi pɛsɛ re: Née lo! Yutasi yɛɛ u n yáá yɛ pɛɛ kei welɛ lín nɛ lɛ̃ wai.

⁶ Kumúnɲé kpɛ-i kɛ Yeesu uú pɛɛ pi ní maa re: Née lo, pi ipírɛ̃ pírɛ̃ nɛ sónɛɛ ápi ha nɛ lólu.

⁷ Yeesu uu kò pipise pi kpá re: Úyɛ kani wéési? Ápi re: Nasareti ukó Yeesu.

⁸ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ re: Nté nɛ nó maa re née lo. In tɛ né kani mesei wéési, ani picò riyá piké tómpo.

⁹ Lẽ kuú pɛɛ mɛkɛɛ ní ma liké nɛ n wa nnya kuu lɛ ma. U pɛɛ maa rɛ: Pɛ̃ kaa né rimmúise, úka úu nɛ né pɔ.

¹⁰ Simɔɔ Piyɛɛ yɛ pɛɛ ritéhe caacaa múlɛnɛ. Uu ri mahani uu Uléécaá usina ukeikó use kutu luke-luke sem. Pi yɛ ukeikó uyɛ sée rɛ Malikuusi.

¹¹ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ Piyɛɛ maa rɛ: A ripótéhe kukai kémɛɛ pɛsɛpɔ. Iwɛ iyɛ kɛ Unésáa uu wa rɛ ké li. Am kape pɛɛ i li, née iye?

Pi Yeesu nɛ Ana kémɛ ha

¹² Pisóóca pɛ̃ nɛ piukpeenwai nɛ Pisuifi piméré api pɛɛ Yeesu tini api paasi

¹³ apí nɛ Ana keyɔ u sí kelenɛ. Ana yɛ pɛɛ Kayifu yɛɛ kumúnjé kpɛ-i isína n tú ulóhó lɛ.

¹⁴ Kayifu yɛɛ pɛɛ Pisuifi piwéése mɛsɔhɔ rikpá rɛ: Li kutási we rɛ usoi use uké kuyu nnéi nkpɔ kpu.

Piyɛɛ yɛ kesi rɛ úu Yeesu upiretiki

(Matiyee 26:69-70; Mariki 14:66-68; Luki 22:55-57)

¹⁵ Pi pɛɛ lɛ nɛ Yeesu tósule, Simɔɔ Piyɛɛ nɛ uupiretikicɔ unyinɛ pin Yeesu tikilɛ. Usína yɛ pɛɛ upiretiki ucɔ uyɛ nyulɛ. Lɛ̃ nnya kuu fe u nɛ Yeesu api kucɔ usína keyɔ-i lompɔ.

¹⁶ Amá ketahai kɛ Piyɛɛ pɔɔ nyɛɛ uú nɛ ripoo kɔ. Kei kɛ uupiretikicɔ uyɛ kɛ usína uu nní ní nyu uu pɛɛ léemɛ uú nɛ unósikeikó uyɛɛ ripoo-i m m'é símisi uu pɛɛ Piyɛɛ tampɔ.

¹⁷ Unósi uyɛ uu pɛɛ Piyɛɛ pise rɛ: Nté pɔ̃ nɛ kɔ utisi uyɛ upiretiki lɛ? Piyɛɛ uu rɛ: Adí, ám utisi uyɛ upiretiki.

¹⁸ Nnyiye yɛ pɛɛ likumúnjé kpɛ-i wele. Pikeikó nɛ piméré api pɛɛ nkalena wai api kekále wai pin pɛɛ

wéni. Piyee pṓo kṓ pikemé hapṓ uú n tū un nna wéni.

Usína ye Yeesu nsmé píseise

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Luki 22:66-71)

¹⁹ Usína uu Yeesu upipiretiki ne uicélaa kecáá píseise.

²⁰ Yeesu uu u pese re: Mṓá úye keyu-i kam símisi am kṓ mesére Pisuifi ayomeyáhaalee-i ne Uléécaá keyṓ-i ke Pisuifi nnéí api ye n cápine céesi. Am ketume nka meya ma.

²¹ Yo nnya kaa pee né píseise? Peye n kṓ nen símisi kaa yé píse re yo kecáá kam pi símisi. Pē ne nyule nṣone lē ke nēe mí ma.

²² Ke piméré pē use uu lē n kṓ, uu Yeesu kepese tṓlu uu u píse re: Lē kaa yé pee usína rinṓṓ pesee?

²³ Yeesu uu pee u maa re: In te ám nṣone símisi, a né símisi kei kam m púnne. Amá in te ne nṣone símisile, yo nnya kaa pee né pi?

²⁴ Ana uu pee u kpísi un lē pahaalē uú ne usína Kayifu u papṓ.

Piyee ye kṓ pikéne rikpá re úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:71-75; Mariki 14:69-71; Luki 22:58-62)

²⁵ Simṓṓ Piyee ye pee likumúné kpe-i wele un nna wéni. Api u píse re: Nté pṓ ne kṓ utisi uyē upiretiki lē? Uu késu uu re: Aaí, ám utisi uyē upiretiki.

²⁶ Usína ukeikó use ye pee utisi uyē ke Piyee uu kutu riñsem umarecṓ le. Uu pee Piyee píse re: Ai nó ne uyē kam aléé kecare-pṓ yéé?

27 Piyee uu kə Yeesu pikéŋe kpá. Mese ne mese, icá ii kooi.

Pi Pilati kémee ne Yeesu túhaane

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Luki 23:1-

5)

28 Api mmare mare Kayifu keyə-i Yeesu kpisi apí ne riyóɔpipoo sí. Amá Pisuiŋi piwéese api pree lompɔ re ái kape mékperinkpe pi waise, ápi yé pree fe piké nkpɔ meló anyá li nnya.

29 Lē nnya ke Pilati uu léepɔ uu pi léepɔ, uu pi pise re: N-ye kani ne usoi nkó túhaane?

30 Api u pese re: Usoi nkó unsá pree mewai kópe n wai, ári yé pree apónípe-i u wa.

31 Kei ke Pilati uu pree pi maa re: In lē, ani u kpisi aní ne nórínécúruu u túhaane yare kai nónínésé kémee m pise. Pisuiŋi api u pese re: Ári ncée má tóké unyine kpu.

32 Tinóɔ tē ke Yeesu uú pree mí ma uú ne nkpɔ mmē kuu n kpine kecáá símisi kai lē titiki.

33 Pilati uu riyóɔpipoo-i lompɔ uu Yeesu pise re: Póɔ Pisuiŋi Uyóɔpii?

34 Yeesu uu re: Póɔ ripóɔcúruu lē pise née unyine yee nnésímé pó símisi?

35 Pilati uu re: Pɔ nyu re né ne Usuiŋi lee? Mpópuri pikó ne peree ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwéese pree anénípe-i pó wa. Yo kaa mpíí wa?

36 Yeesu uu re: Kenéyóɔpitē áke ketē nté kekó. Nen pree ketē nté iyóɔpi n le, pinékeikó yé pree kenécáá atɔpi wa re ápi kape Pisuiŋi anipe-i né wa nnya. Amá inéyóɔpi ii nkpáni ketē nté ikó.

37 Kei ke Pilati uu pree u pise re: Lē nnya, pɔ uyóɔpi lee? Yeesu uu re: Lē kaa nní ma. Ne uyóɔpi le. Pi

né mǎrile am ketē kecáá weri re ké nsímései kecáá símisi. Nkó yee nsímései m má yèè kutu né ricǎle.

³⁸ Pilati uu u pise re: Yo kapi ye sée re nsímései?

Ke Pilati uu lē Yeesu pipise ní masí, uu yisi uu piléepǎ kpá uu Pisui fi lēepǎ, uu pi maa re: Né ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu.

³⁹ Amá li nókenémee inyékii le re ké ye nǎpá nkǎpǎ melóó anyá áye kémee ukpaniikó use unyine akpanii tǎ. Nǎ la re ké Pisui fi Uyǎopi akpanii nó tǎ?

⁴⁰ Api pree picáái kpá re: Aaí, áí uyē, a Parapasi akpanii ró tǎ. Parapasi ye pree kǎ usoi kpááree le.

19

¹ Kei ke Pilati uu pree ncée he re piké Yeesu tí piké iséí u súúkee.

² Pisóóca api inípe ne riyǎopikǎn yóóni api u kipise, api kǎ kukpélenku wée nyaii kpísi api u tani.

³ Api pree ukekúrí nyǎsǎpǎ api ye pree re: Tǎ pǎ yáasi, Pisui fi uyǎopi! Api ne sipese u tǎlu.

⁴ Pilati uu kǎ piléepǎ kpá, uu pisei pree n cápinelē maa re: Uyee nkó kamí ne ketahai nó léeme nǎké céri re ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu.

⁵ Yeesu uu pree léepǎ un tiyǎopikǎn kapi ne inípe n yóó kipilē un kǎ kukpélenku wée nyaii tanaalē. Pilati uu pree pi maa re: Úsoi uyee nkó!

⁶ Ke pree ye Ulééca inyóonse n wa piwéese ne piméré api u n yé api cáái re: A kunapéékóó kecáá u kariii! A kunapéékóó kecáá u kariii! Kei ke Pilati uu pree pi maa re: Ani nǎrinécúruu u kpísi aní ha kariii. Né ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu.

⁷ Pisui fi api u pree re: Tǎ isé inyine mále yee m pise re uké kpu re u umecire waise Ulééca Kεpipi nnya.

8 Kε Pilati uu anóo nyē n kō, iwame ii meyá pilone u kpá.

9 Uu riyóoripoo-i lompō uu Yeesu pise re: Pō yei ukó le? Amá Yeesu úu rinóo u yosí.

10 Pilati uu pεε u maá re: Aa la póké rinóo né yosí, nées yo? Aa nyu re né fe am tíyese api pó yá nées am tíyese api kunapéékóó kecáá pó karií?

11 Yeesu uu pεε u pεse re: Aa rínanje níka kenécáá má, insá mmē ke Uléécaá uu pó m pa re a kenécáá m má. Lē nnya ke uyεε apónípe-i né r wa akópe aa apókó fe.

12 Kaí ne kumúnjé kpe-i n kpísi, Pilati uu péé n wéési uké Yeesu riyápō. Amá Pisuífi api sicááila loni re: Pōn u rin-yápō, áa pεε Rōm uyōopi usane! Usói nkó yeε umecíre n nyáni re uyōopi ye Rōm uyōopi ulaarō le.

13 Kε Pilati uu anóo nyē n kō, uú ne Yeesu ketahai leepō, uu péé ha kei kapi ye n sée re aséhéwéépi kelō riyóopitū kecáá tone. Pi ye kelō kē Mé-epiree kémeε sée re Kapata.

14 Liké ne n weesi piké nkpō melóó anyá n li, itunje kecíre kumúnjé kaí pεε lē we. Pilati uu Pisuífi maá re: Nóunéyōopi ye nkó!

15 Amá api pεε sicááila loni re: A kpu! A kpu! A kunapéékóó kecáá u karií! Pilati uu pi pise re: Ké nóunéyōopi kunapéékóó kecáá karií? Pεpεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api u pεse re: Rōm uyōopi memáá, ári uyōopi úka ucó má.

16 Uu pεε Yeesu kpísi uu pianipe-i wai re piké ha u karií.

*Pi Yeesu kunapéékóó kecáá karií
(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Luki 23:26-*

43)

Api pɛɛ Yeesu kp̄isi apí ne tómpɔ.

¹⁷ Yeesu uu uricuruu kunap̄éékɔ́ kp̄ɛ kecáá kapi u n kariine cɔni uú ne kuyu-i léepɔ, uú ne kelɔ́ k̄ɛ kapi ye n sée re Kúyu Konoo sí. Pi ye kei ne Mé-epiree sée re Kálíkɔta.

¹⁸ Kei kapi u ne pisoi pité pinyine anap̄éékɔ́ kecáá kariii, ucɔ uilúké ise, ucɔ icɔ, Yeesu kunap̄éékɔ́ aku pɛɛ kecɔpɛ n we.

¹⁹ Pilati uu kɔ t́yese api kekpr̄nkp̄élépi kecáá wólú api kunap̄éékɔ́ kecáá kariii. Pi kekecáá wói re: Nasareti ukó Yeesu, Pisuiifi uyɔɔpi.

²⁰ Pisuiifi meγã api iwói iȳɛ keeni, kaí ne kei kuyu n kólɛ nnya. Mé-epiree ne Mélatee ne Mékireki kapí ne wói.

²¹ Pisuiifi pɛpɛɛ ye Uléécáa inyóɔnse n wa piwéése api Pilati maa re: Pi wói re Pisuiifi Uyɔɔpi, amá a wói re u maa re: Ne Pisuiifi Uyɔɔpi le.

²² Pilati uu pi pɛse re: L̄ɛ kam n wói kam wói.

²³ Ke pisóóca api Yeesu kunap̄éékɔ́ kecáá pikarii ní masí, api uilū kp̄isi api hóɔne api afiri ana wai, n̄pá usóóca úye uu rifiri rise kp̄isi. Api kɔ ukukp̄elenku wéé nyaii kp̄ee áku nnyelaa m má kp̄isi. Mesame kapi ku yóɔ kecáá ne metene-pɔ.

²⁴ Api pɛɛ pimɛcɔpɛcire n tee re: Ari kapɛ ku riceéri. Amá tóké paɔai arí ne yenu uyee yé ku n kp̄isi. Li l̄ɛ wale liké ne l̄lee Nléécasimé ritelé k̄émee n wólaal̄ɛ kecáá rintiki nnya. Li wólaal̄ɛ te:

Pi inélū h̄ɔne api paɔai apí ne uyee yé kunékp̄elenku wéé nyaii n kp̄isi yenu. L̄ɛ ke pisóóca api n wa ye l̄ɛ.

²⁵ Kunapéékóó kpě kecáá ke Yeesu uú pɛɛ n kariilě kekúrí ke úni ne úni uwã ne Kulopaasi unosi Maari ne Makitala kuyu ukó Maari apí pɛɛ nyenu.

²⁶ Yeesu uu úni yenu, uupiretiki uyě kuú pɛɛ ní la pòon úni kekúrí nyenu. Yeesu uu úni maa re: Unósi, upòhmane ye neni nkó.

²⁷ Uu ká uupiretiki uyě maa re: Upóni ye neni nkó. Kái ne kei n kpísi, uyě uu pɛɛ Yeesu uni kpísi uu ukɛyɔ-i yekei.

Yeesu nkpa

(Matiyee 27:45-56; Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49)

²⁸ Ke Yeesu uu n yě te u lě nnéi kuu piwai ní ka piwai masile, uu re: Nnírɛ ye né wɛɛ. Liké ne lɛɛɛ Nléécasimé ritelé kémɛɛ n wólaalě kecáá rintiki nnya kuu lě ma.

²⁹ Kulū kunyine ye pɛɛ kei kekúrí ne píta nyɛɛ-nyɛɛ mɛyipe yisunule. Pisóca api kuyúí kpě kapi ye n sée re isòpi kekápí kpísi, api sinéě sinyine píta nyɛɛ-nyɛɛ pě fɛ api kekɛcáá tuhu apí ne Yeesu nnòò kuwéé-mě sí.

³⁰ Yeesu uu píta nyɛɛ-nyɛɛ pě sòomú uu pɛɛ re: Mpá yo ye piwai masile. Kuu lě ní ma, uu pɛɛ kpará, nfáa nn tɛɛ.

Usóca use ye Yeesu ilúké ne kupáj luri

³¹ Likeweesi kee kewénteɣaa ketúné. Kewénteɣaa kě ne ká pɛɛ keyáa píima ɛ. Sisoikópe ási kape ne kewénteɣaa kě ketúné kunapéékóó kecáá ní kólóilě nnya, api Pilati pise re uké tíyese piké apái si selesi apí pɛɛ si súisente.

³² Pisóca api pɛé hapò api písoi pité pě ne Yeesu kapi kesé u karií ufoí apái selu, api ká ulírū akó selu.

³³ Api Yeesu-i tuipɔ. Kapi n yé tɛ u pikpɔ masilɛ nnya, api pɛɛ apái u sei.

³⁴ Amá písóɔca pɛ usɛ uu ilúkɛ-i kupáj u tuhu uu luru, mɛsɛ nɛ mɛsɛ, ménɛ nɛ míni amɛ léeri.

³⁵ Uyɛɛ mɛwai mɛ n yé yɛ maa rɛ aseɪ yɛ nyɛ. Lɛ kuu mí ma yɛ kɔ aseɪ lɛ. Uyɛɛ nyulɛ rɛ aseɪ kuu símisi. U símisilɛ rɛ nóókɛ kɔ nɛ kefa tɛnɛ.

³⁶ Li lɛ walɛ likɛ nɛ lelɛɛ Nléécaasimé ritelé kémɛɛ n wólaalɛ tintíki nnya. Lelɛɛ rɛ:

Api ukukɔhɔ kúka selunɛ.

³⁷ Li kɔ rikelɔ keɔ-i wólaalɛ tɛ:

Pi yé kam api yɛ uyɛ kapi ilúkɛ n luri kuwéé-mɛ n nyáni.

Yeesu mɛkulaa

(*Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56*)

³⁸ Lɛ mɛmáá, Arimatee kuyu ukó kapi yɛ n sée rɛ Yosefi uu Pilati ncée welu rɛ uké Yeesu kpísi uké ha kulesi. Pilati uu ηmurei. Pisuiɸi iwamɛ yɛ pɛɛ Yosefi uyɛ welɛ, úu pɛɛ lɛ nnya nyíselɛ tɛ u Yeesu upirɛtiki lɛ. Uyɛɛ ha uu Yeesu kpísi uú nɛ tómpɔ.

³⁹ Nikotɛm yɛɛ kesinɛ kenɛyinɛ Yeesu kémɛɛ ní ha, pɔɔ kɔ tulaaliyɛ pɛ kapi yɛ n sée rɛ miiri nɛ alowɛɛsi mɛɔ́hɔnɛ sikiloo afɛɛtaani kumúnɛ nɛ hapɔ.

⁴⁰ Piketé api Yeesu kpísi api sisánáápampi pílesi, api tulaaliyɛ pɛ u fom yarɛ kapi yɛ pɛɛ Pisuiɸi inyɛkii kémɛɛ usoi n kúlesi mɛɔ.

⁴¹ Kei kapi Yeesu kunapéékɔ́ keɔ́ kɛ karii kekurí kɛ keléɛcarɛ kenɛyinɛ aké pɛé we. Nhóre fale nnyinɛ kémɛɛ kápi úka n wailɛ yɛ pɛɛ keléɛcarɛ ke-i welɛ.

⁴² Likɛweesi kɛɛ Pisuiɸi kewéntɛyaa. Nhóre nn kɔ nɛ kei kɔlɛ. Api lɛ nnya kei Yeesu waipɔ.

20

Nhóre ye meñmanε we

(Matiyee 28:1-8; Mariki 16:1-8; Luki 24:1-12)

¹ Kεwénteyaa ukóso, Makitala kuyu ukó Maari uu kemaresinε yisi, lin hiihiilē uu nhóre-i sí, uu yenu rε pi ripare kapi nhóre riñfi lesele.

² Uu itóó wai uú nε Siməə Piyee nε uupiretikicə uyē ke Yeesu uú pεe meýá ní la leepə, uu pi maa rε: Pi Upíima nhóre kémee lesele, ári nyu yei kapi u wa.

³ Kei ke Piyee nε uupiretikicə uyē api yisi api nhóre-i sí.

⁴ Api piketé itóó wai, amá ucə uyē uu Piyee faau uú ha nhóre-i mefoí tulu.

⁵ Uú fo uu lóólúpə, uu sisánjáapampi yenu sin keteni-i laanu, amá úu pεe lompə.

⁶ Siməə Piyee yeε u n tíkile póo kə tuiپə. Uyē uu nhóre-i lomپə uu sisánjáapampi sē keteni-i yénu.

⁷ Uu kə kusánjáá kpē kapi pεe Yeesu ríyu m paasi yenu kun pílaalē kun kumεcire kelō iyaa yisunu, sisánjáapampi ási kei we.

⁸ Kei ke uupiretiki ucə uyee pεe mefoí nhóre-i n tuiپə póo kə lomپə, uu yénu uu péé nε kefa tenε.

⁹ Asei kecáá, hái nε kumúnjé kpe-i, ápi pεe kahane leleε Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē aseí n kō te li pise rε Yeesu uké pikpəkpə kémee yisi.

¹⁰ Lē memáá, pipiretiki pē keté api yisi api kulu.

Yeesu ye umεcire Makitala kuyu ukó Maari nyise

(Matiyee 28:9-10; Mariki 16:9-11)

¹¹ Maari póo pεe ketahai-pə nhóre kekúrí tone uú n téní. Kuu lē ní we un téní, uú fo uu nhóre kémee lóólúpə.

12 Uu piléécaatumε pité pinyinε yenu pin ilū tomé tanaalē pin nε kei kapí pεε Yeesu n finsε tū, ucō ríyumuē, ucō ána-mē.

13 Api u pise rε: Yo nnya kaa téni, unósi? Uu pi pεε rε: Pi Unépiima kpísile apí nε tómpō, ám pεε nyu yei kapi u wa.

14 Kuu lē m ma, uu pεε kεpire-mē werí uu Yeesu yenu un nyenu, úu kō ceri rε uyεε lo.

15 Kei kε Yeesu uu pεε u pise rε: Yo nnya kaa téni, unósi? Uye kaa wéési? Uu pεε músu rε uyεε keléecare kecáá m páilē lo. Lē nnya kuu u pεε rε: Urósáa, in te pōo u kpísi áa nε tómpō, a né símisi kei kaa u n wa ké ha u kpísi.

16 Kei kε Yeesu uu pεε u sée rε: Maari! Uu pεε ukuwéé-mē pansεpō uú nε Mé-εpiree u pεε rε: Rapuni. Liasei rε Ucélaa.

17 Yeesu uu u maa rε: Kape né rica, ám kahane Unésáa kémεε rintaá. Amá a ha pinémárecō símisi rε Unésáa yεε kō nní Nónunésáa nε Unéléécaá un kō Nónunéléécaá kémεε kamí taálē.

18 Kei kε Makitala kuyu ukó Maari uu pεé ha pipiretiki símisi rε u Upiima yenle. Uu pεε lē kε Upiima uu u n símisi pi símisi.

Yeesu ye umεcirε upipiretiki nytsε

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49)

19 Kεwénteyaa kē ukóso, Yeesu pipiretiki pin nnyóó mmē kényinε-i cápinelē. Pisui fi iwame ye pεε pi wele. Api lē nnya hánaankεε api pεε kémεε n we. Kei kε Yeesu uu pεε pikεcōpe leemε uu pi maa rε: Nónékín aké n niñú!

20 Kuu lē pi ní ma, uu pēe uanipe ne uilúkē pi nyíse. Upipiretiki rikin arí níhesi re pi Upíima yē nnya.

21 Kei ke Yeesu uu kō pimáa pi rikpá re: Nóanékín aké n ninjú! Yare ke Unésáa uu né n tumme meco ke née kō nǒ tum.

22 Kuu lē pimáa ní masí, uu pikecáa fúupō uu re: Ani Nfáasone yosí.

23 Nōn ye píye akópe n sárei, Uléecaa yé kō piakópe pi sárei. Nōn ye re áni pinyine akópe sáreine, Uléecaa páa kō piakópe pi sáreine.

Yeesu ne Tomaa kecáa nkó

24 Tomaa kapi ye n sée re Usika ye Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecōpe use le. Uyē úu pēe kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pikemeé n hápō we.

25 Upipiretikico api pēe u ma re: Tō Upíima yenle. Uu pi pese re: Nensá ihíme apole uanipe-i n yē ke kenípepi tahampō, ké kō kunénípe ne uilúkē rica, ám yé ηmurei.

26 Siyáa sipaha memáa, pipiretiki pē api kō kégō-i n cápinelē kesē ne Tomaa. Pin kō ne hánaanke, Yeesu uu kō pikecōpe piléeme kpá uu nyere, uu pi ma re: Nóanékín aké n ninjú!

27 Uu pēe Tomaa ma re: A keronípepi nté tahampō aa anénípe paí, aa kō kupónípe ne inélúkē ca. A lē pitírē tíye aá ne nkpéni kefa tene.

28 Kei ke Tomaa uu pēe u pese re: Unépiima ne Unéléecaa!

29 Yeesu uu u ma re: Kaa né ní yé nnya kaá ne kefa né tene. Pēpēe ápi né ní yé, pin kō péé ne kefa né tenelē pēe pínarekome.

Lē nnya kapi rítelē nti ní wói

30 Yeesu ye kə upipiretiki inipee-i mewaisaŋa meŷāncəpuri wəpisiŋe meeáme ríteléntí-i n wólaadē.

31 Pi lələe nní rikemeē ní we wəile re nəké ne n ŋmurei re Yeesu ke Uléécaā uu n wéē nnya. Uyee kə Uléécaā Kεpiipi. Nən ne kefa u n tene, nó urinyiri nnya nfáa yě.

21

Yeesu ye umεcire upipiretiki pisεei nyise

1 Lē memáá, Yeesu uu pee ketume Tiperiyaati kupiyε ritime umεcire upipiretiki nyise. Lē kuu umεcire pi n nyise ye nní:

2 Siməə Piyee ne Tomaa kapi ye n sée re Usika ne Natanayεeli yee Kalilee keteni-i Kanaa-pə ní we ne Sepetee piŋmánε ne upipiretiki pité picə ye pee cápínelenle.

3 Siməə Piyee uu pi maa re: Ikpíntomé kam picópii tósu. Api u peεe re: Tó né kə pó ritiki ari kesé sí. Kei kapi yisi apí ha kúninəi loni api tómpə. Amá api kesine kē líka tí.

4 Kai piweesi n kóraane, Yeesu un kei kupiyε ritime we, amá upipiretiki api pee céri re Yeesu lo.

5 Kei kuu pee pi pise re: Nə ikpíntomé yě ani cópii, sinéwá? Api re: Eheh!

6 Uu pi maa re: Ani kúninəi kuluke-luke-mempə kunyeŋ fə, nó linyine tí. Api mesei kunyeŋ fom api ikpíntomé tini ai ku yipu pémi, api fe ricuruu piké míni-i ku pənnε ke ikpíntomé ii kulúí ní we nnya.

7 Kei ke upiretiki uyě ke Yeesu uú pee ní la uu pee Piyee maa re: Asé Upíima lo! Ke Siməə Piyee uu lē n kə te Upíima lo, uu uilū kuú pee m mahā un pee

meηmane ikpíntomé cópii pitane pese uú ne míni-i kprúpw.

⁸ Pi पेε ketē kóima ne ketaa wele yare apáha píle kumúñé. Upipiretikicw api léeri, api पेε kunyeñ ne ikpíntomé meyipe pasai api léεpw.

⁹ Kapi kúninai kέμεε ní suí, api kupiye ritime nkalena léεpw, ikpíntomé ne akpónó an nkεcáá láalē.

¹⁰ Yeesu uu pi maa re: Ani ikpíntomé iyē kani n cópii kέμεε ne inyine kam.

¹¹ Simw Piyee uu kúninai kέμεε lompw uú ha kunyeñ ne ikpíntomé maamaa meyipe súiseri, íf lelu píle ne kuwóó ne itaani. Amá nípa ne imesá mē, kunyeñ áku riceéri.

¹² Yeesu uu पेε pi séi uu re: Ani kam ani li. Uupiretiki úka úu kw पेε kaha uké u pise re: Pwó wóó? Pi पेε nyule re Upíima lo.

¹³ Yeesu uú ne pi kw, uu kukpónó kpísi uu pi hōone, uu kw ikpíntomé pi hōone.

¹⁴ Ke Yeesu uú ne pikpwkw kέμεε n yisi, μετάάνũ ye mē kuu lē umecire upipiretiki nyíse.

Yeesu ne Piyee kecáá nkó

¹⁵ Kapi piluke ní masí, Yeesu uu पेε Simw Piyee pise re: Yonaasi uηmáne Simw, pw né la ai tósu lē ke picw mpí api né ní laa? Uu re: Eεε, Upíima, tipócúruu ye nyule re ne pó lalē. Yeesu uu पेε u maa re: In lē, a sinésáñpi kecáá híšone m pállē.

¹⁶ Uu kw melírũ pipise u kwá re: Yonaasi uηmáne Simw, pw né laa? Piyee uu u pese re: Eεε, Upíima, tipócúruu ye nyule re ne pó lalē. Yeesu uu u maa re: In lē, a inésáñ híšone n séni.

¹⁷ Uu kw μετάάνũ pipise u kwá re: Yonaasi uηmáne Simw, pw né laa? Simw Piyee ripw ari caai re

metáánũ ye mmé kuu lē u pise re “pó né laa” nnya. Uu pɛɛ u pɛɛ re: Pɔ nípá yo nyule, Upíima, pɔ kɔ nyule re ne pó lalɛ. Yeesu uu pɛɛ u maa re: In lē, a inésáŋ kecáá n̄sɔnɛ m paílɛ.

¹⁸ Asei kecáá, ké pó símisi re kaá pɛɛ in̄máne n̄ we, pɔɔ ye pɛɛ ripóćúruu kupótampála rité aa kei kaa n̄ la sí. Amá pɔn n̄ kpurunu, pó pɛɛ anípe risíka, ucɔ uu pó ku paasi uú ne kei káa n̄ lane pó sí.

¹⁹ U lē malɛ uké ne nyíse lē ke Piyɛɛ uu n̄ kpine liké ne Uléécɔa ríyu n̄ waise. Kuu lē pisímé u n̄ masí, uu pɛɛ u maa re: A né ritiki.

Yeesu ne uupiretiki uyɛ kuú pɛɛ n̄ la

²⁰ Piyɛɛ uu kepire n̄mɛelú uu upiretiki uyɛ ke Yeesu uú pɛɛ n̄ la yenu un̄ pi tikipólɛ. Uyɛɛ pɛɛ iluke keluke-i Yeesu kecáá n̄ finɛpɔ uu u pise re: Upíima, wóo piláarɔ anipe kɛmɛɛ pó wainɛ?

²¹ Ke Piyɛɛ uu lē u n̄ yé, uu Yeesu pise re: Nkó ní, Upíima, yo ke uyɛ uú ne kɛtɔ kopunɛ?

²² Yeesu uu u pɛɛ re: Nɛn n̄ la re uké n̄ we ké ha ne pɛɛmɛ, ai yei ne pó yénu? Póoké né ritiki.

²³ Lē nnya, nsímé nn̄ piyómeyáhaa kɛmɛɛ kóónú re upiretiki uyɛ úu kpine. Ai kɔ re Yeesu ye u maa re úu kpine, amá u pɛɛ re: Nɛn n̄ la re uké n̄ we ké ha ne pɛɛmɛ, ai yei ne pó yenu?

²⁴ Upiretiki uyɛ ticururu yeɛ aseéra lese uu nsímé mmɛ wɔlu. Tɔ kɔ nyule re lē kuu n̄ yé uú malɛ ye nsímései lɛ.

Tinóo tɔrɔo

²⁵ Yeesu ye kɔ mɛwɔi mɛyã mɛcɔ wapisile. Pin pɛɛ mennéi n̄ wɔlunɛ mɛsɛ mɛsɛ, ám musí re átélɛ nyɛ nnéi kapi yé n̄ wói yé ketɛ nké nnéi kecáá kɛwɔi yɛ.

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

lxxxiv

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1